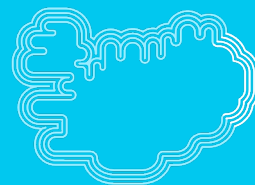
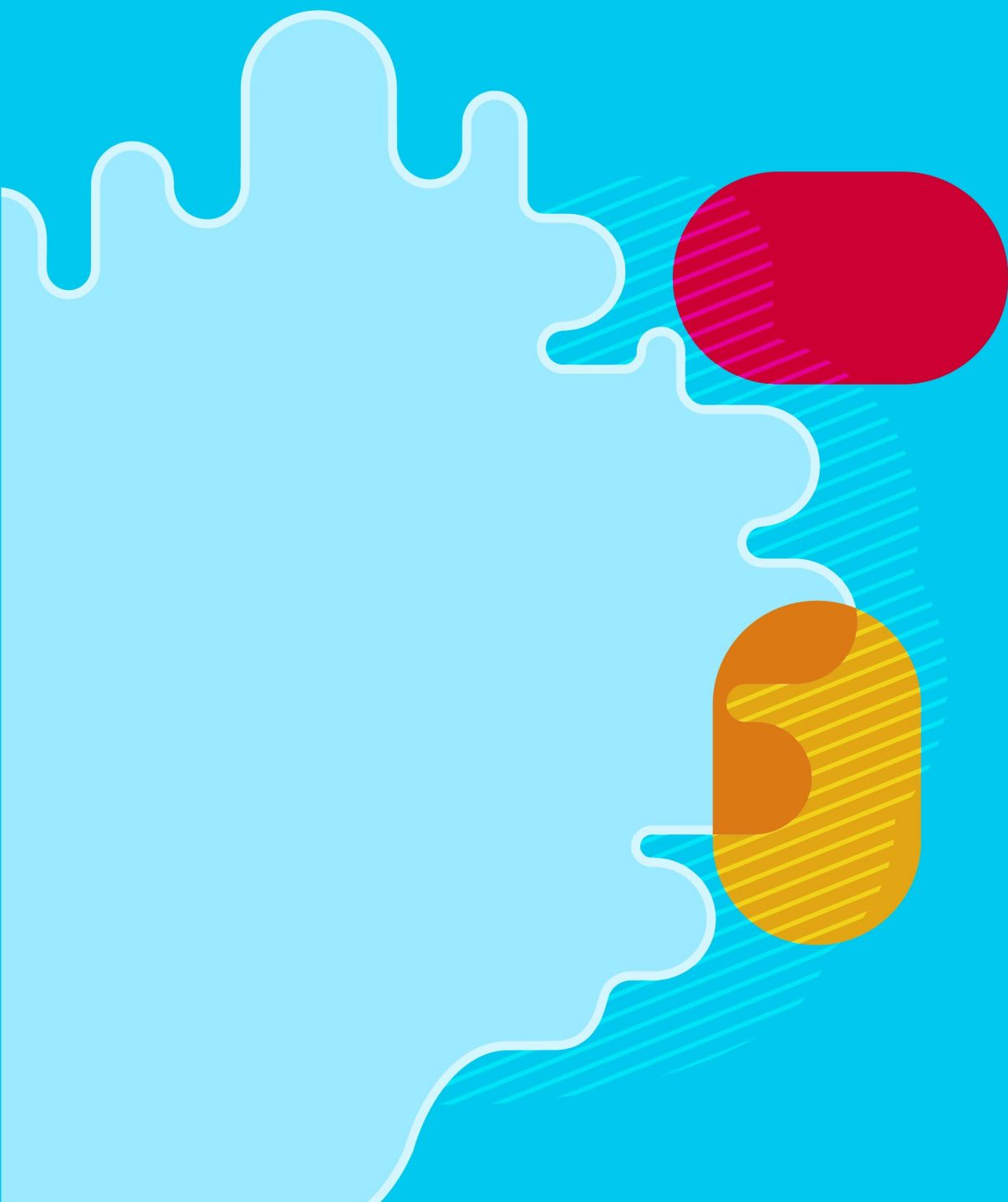

Strandsvæðisskipulag Austfjarða 2022

Tillaga svæðisráðs til ráðherra

Austfirðir
STRANDSVÆÐIS-
SKIPULAG

Efnisyfirlit

Efnisyfirlit.....	2
1. Inngangur.....	3
2. Leiðarljós skipulagsins.....	14
3. Samfélag og byggð.....	15
4. Vernd umhverfis og náttúru.....	17
5. Innviðir og orka.....	25
6. Auðlindanýting.....	33
7. Framfylgd skipulagsins.....	45
Heimildaskrá.....	49

1. Inngangur

Strandsvæðisskipulag Austfjarða er unnið á grundvelli laga um skipulag haf- og strandsvæða nr. 88/2018. Svæðisráð ber ábyrgð á gerð strandsvæðisskipulagsins en Skipulagsstofnun vinnur að gerð þess í umboði svæðisráðsins.

1.1. SVÆÐISRÁÐ

Svæðisráð um strandsvæðisskipulag Austfjarða ber ábyrgð á gerð strandsvæðisskipulagsins.

Hvað er strandsvæðisskipulag?

Strandsvæðisskipulag er skipulagsáætlun fyrir afmarkað svæði í fjörðum og flóum (utan netlaga) þar sem sett er fram stefna um framtíðarnýtingu og vernd svæðisins. Strandsvæðisskipulag getur falið í sér stefnu um nýtingu svæða til eldis nytjastofna, efnistöku eða ferðaþjónustu, verndun eða samgönguleiðir, svo eitthvað sé nefnt.

Strandsvæðisskipulag er unnið í samvinnu ríkis og sveitarfélaga. Ráðherra skipulagsmála skipar svæðisráð sem ber ábyrgð á gerð strandsvæðisskipulagsins en þar eiga fulltrúa bæði ríki og sveitarfélög. Svæðisráð vinnur að gerð strandsvæðisskipulags í samráði við önnur stjórnvöld, hagsmunaaðila og almenning, meðal annars með kynningu lýsingar í upphafi skipulagsferlisins og auglýsingu skipulagstillögu þegar hún liggur fyrir. Strandsvæðisskipulag tekur gildi þegar það hefur verið samþykkt af svæðisráði, staðfest af ráðherra skipulagsmála og birt í Stjórnartíðindum.

Áherslur í strandsvæðisskipulagi eiga að byggjast á stefnu um skipulag haf- og strandsvæða sem er sett fram í landsskipulagsstefnu. Jafnframt skal gætt að samræmi við aðalskipulag aðliggjandi sveitarfélaga. Þá er einnig horft til annarra áætlana stjórnvalda sem varða nýtingu og vernd á strandsvæðum.

Strandsvæðisskipulag leggur grunn að leyfisveitingum fyrir framkvæmdum og annarri starfsemi á því svæði sem skipulagið tekur til.

Svæðisráðið var upphaflega skipað af umhverfis- og auðlindaráðherra árið 2019 og var þá svo skipað:

- Stefán Gíslason, formaður, skipaður án tilnefningar. Varafulltrúi: Hafsteinn Pálsson.
- Elfa Hlín Sigrúnar Pétursdóttir, tilnefnd af aðliggjandi sveitarfélögum. Varafulltrúi: Jón Þórðarson.
- Gauti Jóhannesson, tilnefndur af aðliggjandi sveitarfélögum. Varafulltrúi: Kári Snær Valtingojer.
- Jón Björn Hákonarson, tilnefndur af aðliggjandi sveitarfélögum. Varafulltrúi: Eydís Ásbjörnsdóttir.
- Ásta Einarsdóttir, tilnefnd af sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra. Varafulltrúi: Arnór Snæbjörnsson.
- Ásta Þorleifsdóttir, tilnefnd af samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra. Varafulltrúi: Eggert Ólafsson.
- Erla Sigríður Gestsdóttir, tilnefnd af ferðamála-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra. Varafulltrúi: Hreinn Hrafnkelsson.

- Skarphéðinn Smári Þórhallsson, tilnefndur af Sambandi íslenskra sveitarfélaga. Varafulltrúi: Bryndís Gunnlaugsdóttir.

Með forsetaúrskurði 28. nóvember 2021 um skiptingu stjórnarráðsins færðust skipulagsmál frá umhverfis- og auðlindaráðherra til innviðaráðherra. Innviðaráðherra skipaði nýjan formann svæðisráðs í janúar 2022. Jafnframt hafa í ferlinu orðið breytingar á einstökum fulltrúum í ráðinu. Svæðisráðið er svo skipað í desember 2022:

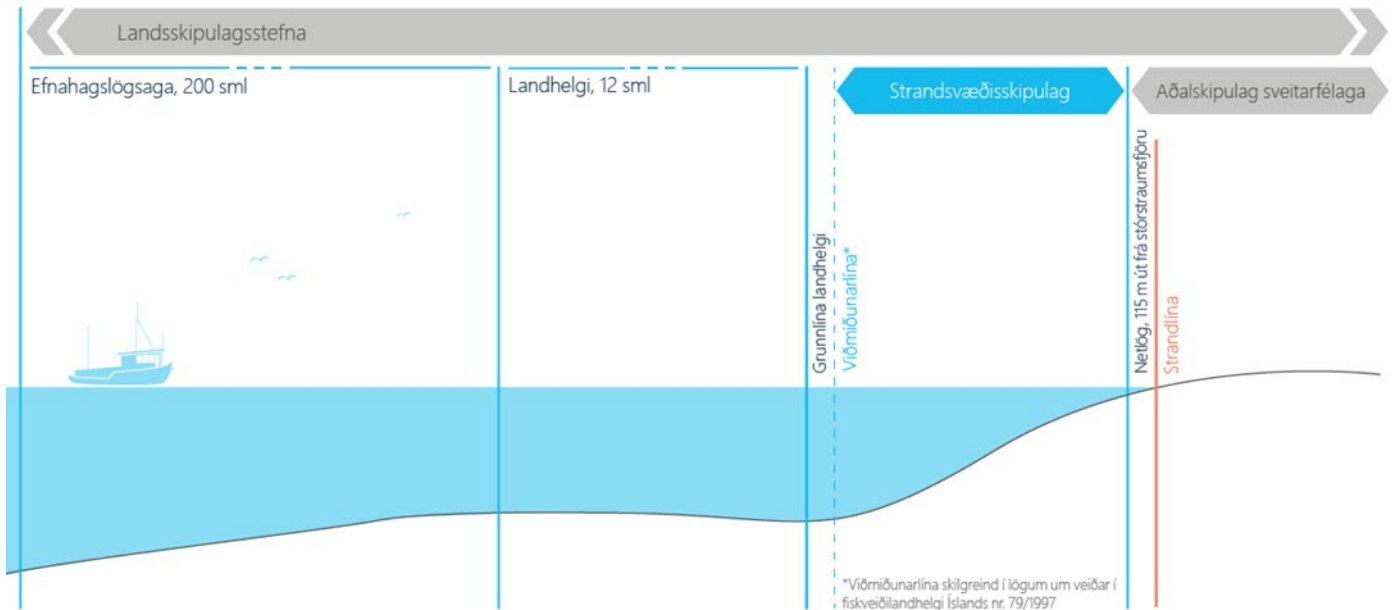
- Magnús Jóhannesson, formaður, skipaður án tilnefningar. Varafulltrúi: Eggert Ólafsson.
- Elfa Hlín Sigrúnar Pétursdóttir, Gauti Jóhannesson og Jón Björn Hákonarson, tilnefnd af aðliggjandi sveitarfélögum. Varafulltrúar: Jón Þórðarson, Kári Snær Valtingoer og Sigurður Ólafsson.
- Freydís Vigfúsdóttir, fulltrúi matvælaráðuneytis. Varafulltrúi: Hjalti Jón Guðmundsson.
- Ásta Þorleifsdóttir, fulltrúi innviðaráðuneytis. Varafulltrúi: Friðfinnur Skaftason.
- Erla Sigríður Gestsdóttir, fulltrúi umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytis. Varafulltrúi: Hreinn Hrafnkelsson.
- Eydís Ásbjörnsdóttir, fulltrúi Sambands íslenskra sveitarfélaga. Varafulltrúi: Bryndís Gunnlaugsdóttir.

1.2. SKIPULAGSSVÆÐIÐ

Skipulagssvæði strandsvæðisskipulags Austfjarða nær yfir firði og flóa frá Almenningsfles í norðri að Hvítungum í suðri. Mörk skipulagssvæðisins til lands eru við netlög, 115 m út frá stórstraumsfjöruborði, en staðarmörk sveitarfélaga miðast við netlög. Vakín er athygli á því að netlög hafa ekki verið kortlögð og er við gerð strandsvæðisskipulag Austfjarða stuðst við þá nálgun að hliðra kortlagðri strandlínu af IS50 grunni Landmælinga, út um 115 m. Til hafs nær skipulagssvæðið að viðmiðunarlínu sem skilgreind er í lögum um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands. Að skipulagssvæðinu liggja tvö sveitarfélög, Fjarðabyggð og Múlaþing. Þá nær friðlýsing Gerpissvæðisins inn á skipulagssvæðið í Hellisfirði og Viðfirði.

Mynd 1. Skipulagssvæði strandsvæðisskipulags Austfjarða

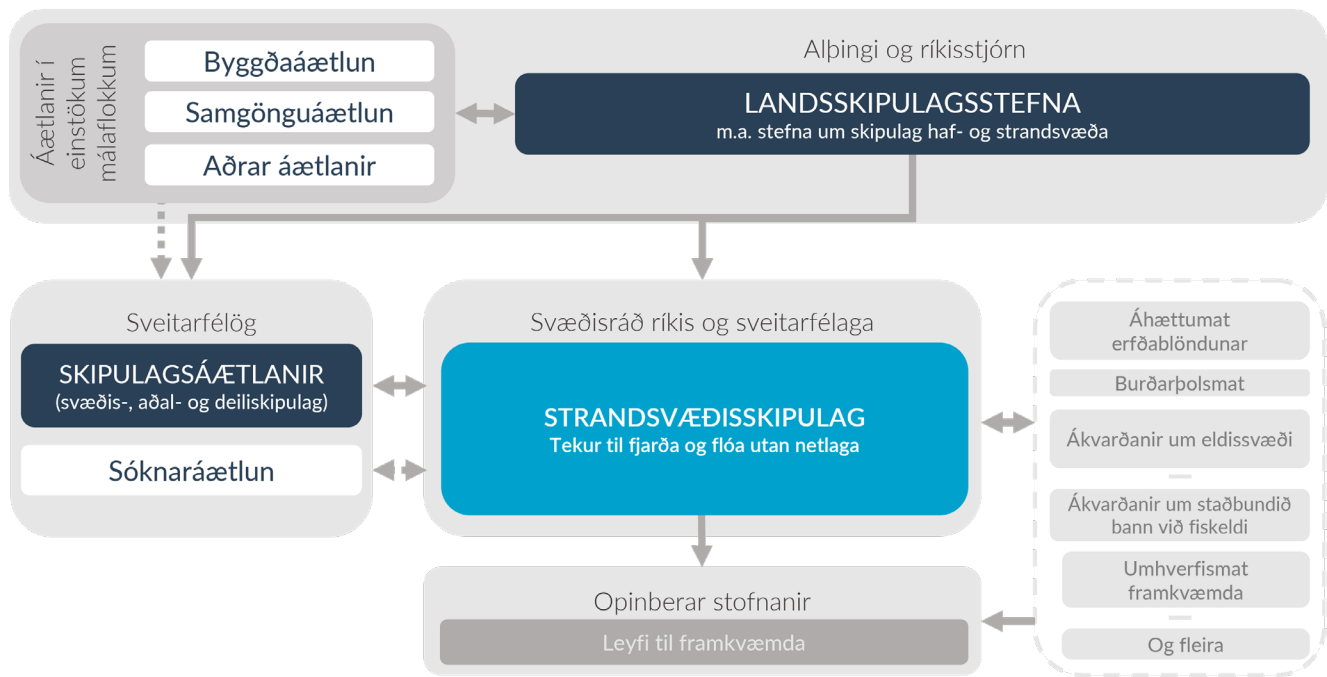

Mynd 2. Landfræðileg afmörkun strandsvæðisskipulags, aðalskipulags sveitarfélaga og landsskipulagsstefnu

1.3. TENGLI VIÐ AÐRA ÁÆTLANAGERÐ OG ÁHRIF Á LEYFISVEITINGAR OG AÐRA STARFSEMI

Strandsvæðisskipulag Austfjarða byggist á stefnu um skipulag haf- og strandsvæða sem sett er fram í landsskipulagsstefnu. Hún tekur einnig mið af öðrum áætlunum ríkisins og aðliggjandi sveitarfélaga, svo sem samgönguáætlun, byggðaáætlun, aðalskipulagi aðliggjandi sveitarfélaga, sóknaráætlun Austurlands og áfangastaðaáætlun Austurlands. Einnig stefnu sem mótuð hefur verið á grundvelli laga um fiskeldi um áhættumat erfðablöndunar, burðarþolsmat og staðbundið bann við fiskeldi.

Strandsvæðisskipulag markar stefnu um nýtingu skipulagssvæðisins. Leyfi fyrir framkvæmdum og annarri starfsemi á skipulagssvæðinu skulu vera í samræmi við strandsvæðisskipulagið. Þetta á við um leyfisveitingar til starfsemi á borð við efnistöku, varp efna í hafið, fiskeldi og skeldýrarækt. Hið sama gildir um aðra áætlanagerð stjórnvalda sem kemur í kjölfar strandsvæðisskipulags, svo sem ákvarðanir um eldissvæði á grundvelli laga um fiskeldi. Þá þurfa þeir aðilar sem hafa með höndum starfsemi á skipulagssvæðinu sem ekki krefst staðbundins leyfis, svo sem siglingar eða ferðaþjónustu, að taka mið af þeirri stefnu sem fram kemur í strandsvæðisskipulagi.

Mynd 3. Tengsl strandsvæðisskipulags við aðra áætlanagerð stjórnvalda og leyfisveitingar

1.4. UPPBYGGING STRANDSVÆÐISSKIPULAGSINS OG TÚLKUN ÞESS

Strandsvæðisskipulag Austfjarða er sett fram annars vegar í þessari greinargerð og hins vegar á skipulagsupprætti. Auk þess er skipulagið sett fram stafrænt í kortavefsíju. Þá fylgir skipulaginu umhverfismatsskýrsla.

Í 2. kafla greinargerðarinnar eru sett fram leiðarljós strandsvæðisskipulagsins. Þeim er ætlað að endurspeglast í þeirri stefnu og skipulagsákvæðum sem sett eru fram í köflum 3-6 í greinargerðinni og á skipulagsupprætti.

Í köflum 3.1, 4.1, 5.1 og 6.1 í greinargerðinni er sett fram stefna strandsvæðisskipulagsins sem skipt er í fjóra málaflokka:

- Samfélag og byggð
- Vernd umhverfis og náttúru
- Innviði og orku
- Auðlindanýtingu

Mynd 4. Uppbygging stefnu og ákvæða í skipulagsgreinargerð strandsvæðisskipulagsins

Túlka þarf stefnu strandsvæðisskipulagsins í hverjum þessara málaflokka með hliðsjón af leiðarljósum þess og stefnu í öðrum málaflokkum.

Kaflar 3.2, 4.2, 5.2, 6.2 innihalda þær forsendur sem liggja til grundvallar stefnunni og þær áskoranir sem upp gætu komið við framfylgd hennar.

Skipulagsákvæði strandsvæðisskipulagsins eru sett fram í köflum 4.3, 5.3 og 6.3. Þau eru sett fram eftir nýtingarflokkum sem skilgreindir eru í gr. 11.a í reglugerð um gerð strandsvæðisskipulags.¹

Túlka þarf skipulagsákvæði sem sett eru fram fyrir hvern nýtingarflokk með hliðsjón af þeirri stefnu sem sett er fram í viðkomandi kafla og með hliðsjón af leiðarljósum strandsvæðisskipulagsins og stefnu þess í öðrum málaflokkum.

Mynd 5. Framsetning stefnu og ákvæða á skipulagsuppdrætti strandsvæðisskipulagsins

Stefna strandsvæðisskipulagsins er útfærð í skipulagsákvæðum um einstaka reiti innan skipulagssvæðisins sem auðkenndir eru á skipulagsuppdrætti.

Skipulagsreitirnir fela í sér stefnu og skipulagsákvæði sem skipt er niður á ólíka nýtingarflokka, en þeir geta verið eftirtaldir og hefur hver sinn einkennislit á skipulagsuppdrætti.

- Umhverfi og náttúra (UN)
- Siglingar (SI)
- Lagnir og vegir (LV)
- Orkuvinnsla (O)

¹ Reglugerð um gerð strandsvæðisskipulags nr. 330/2020.

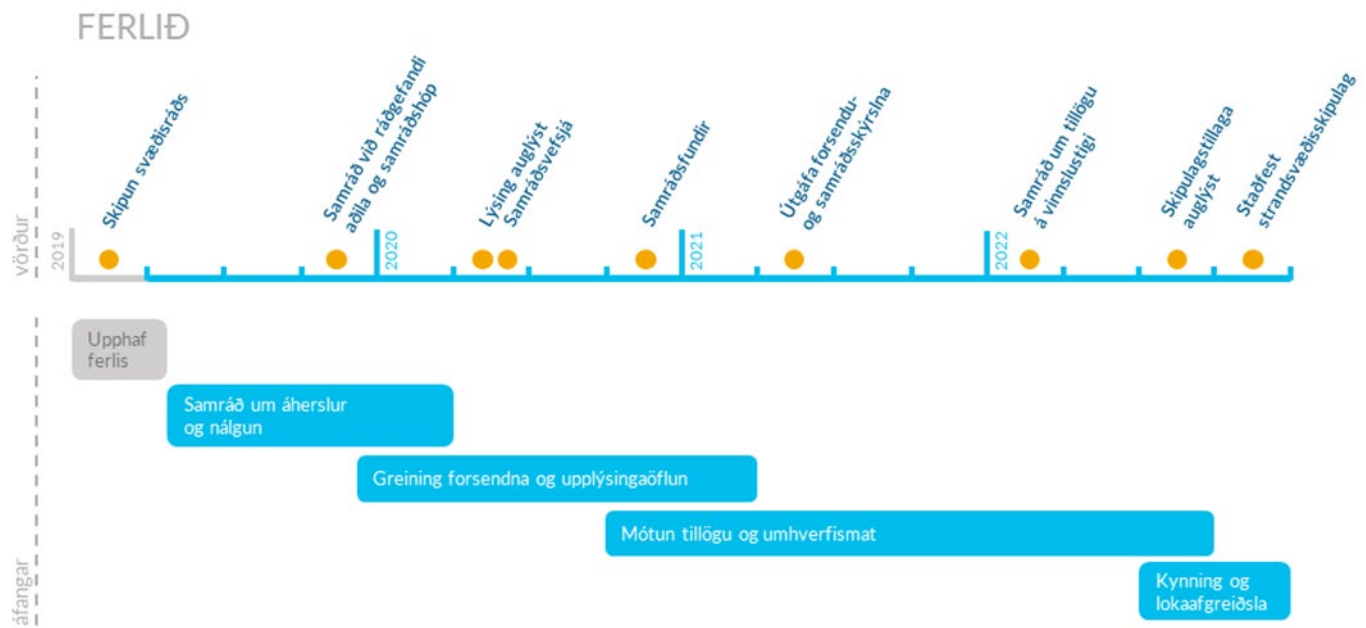
- Staðbundin nýting (SN)
- Almenn nýting (A)

Í köflum 4.3, 5.3. og 6.3. í þessari greinargerð eru bæði sett fram almenn skipulagsákvæði fyrir hvern nýtingarflokk og einnig sértæk lýsing og skipulagsákvæði fyrir hvern skipulagsreit. Hver skipulagsreit er auðkenndur með skammstöfun viðkomandi nýtingarflokks og hlaupandi tölu. Lýsing og eftir atvikum sértæk skipulagsákvæði um hvern reit eru sett fram í töflum í greinargerð.

Skipulagsuppdrátturinn er settur fram í mælikvarðanum 1:100.000, en hægt er að skoða hann í nákvæmari mælikvarða í rafrænni útgáfu og í kortavefsjá. Netlög hafa ekki verið kortlögð og miðar skipulagsuppdrátturinn því við þá nálgun að hliðra kortlagðri strandlínu af IS50 grunni Landmælinga, út um 115 m.

Við túlkun landfræðilegra afmarkana á skipulagsuppdrættinum þarf að taka mið af mælikvarða skipulagsuppdráttarins og eðli þeirrar stefnumörkunar sem strandsvæðisskipulagið felur í sér og óvissu um nákvæma afmörkun netlaga. Þannig þarf að túlka legu og afmörkun reita á skipulagsuppdrætti með hliðsjón af því sem greina má við lestur á útprentuðum skipulagsuppdrætti í mkv. 1:100.000.

1.5. SKIPULAGSFERLIÐ

Mynd 6. Skipulagsferlið

Vinna að gerð strandsvæðisskipulags Austfjarða hvílir á bráðabirgðaákvæði í lögum um skipulag haf- og strandsvæða sem Alþingi samþykkti árið 2018, en þar var kveðið á um að hefja skyldi vinnu við gerð strandsvæðisskipulags á Vestfjörðum og Austfjörðum.

Umhverfis- og auðlindaráðherra skipaði svæðisráð um gerð strandsvæðisskipulags á Austfjörðum í byrjun árs 2019 (sjá nánar í kafla 1.1 að framan).

Víðtækt samráð hefur verið haft við mótun skipulagstillögunnar.

Lýsing fyrir gerð strandsvæðisskipulagsins var kynnt í maí 2020. Samhliða kynningu á lýsingunni var opnuð samráðsvefsjá á www.hafskipulag.is þar sem hægt var að koma að hugmyndum og ábendingum og merkja inn á kort staði sem fólk vildi vekja athygli og tengdust núverandi nýtingu eða framtíðarnýtingu, verndarsjónarmiðum eða öðru sem þætti ástæða til að koma á framfæri.

Auk kynningar á lýsingu og samráðsvefsjá hefur samráð við mótun skipulagstillögunnar meðal annars falið í sér:

- Samráð haustið 2019 um drög að lýsingu við tiltekna fagstofnanir, vatnasvæðisnefndir og sérstakan samráðshóp sem skipaður er fulltrúum atvinnulífs og umhverfisverndarsamtaka auk fulltrúa sem svæðisráðið tilnefndi í samráðshópinn.
- Útgáfu skýrslu um helstu skipulagsforsendur á svæðinu, „*Samfélag, nýting, náttúra – Greining á forsendum fyrri gerð strandsvæðisskipulags á Austfjörðum*“ í apríl 2021. Skýrslan er aðgengileg á www.hafskipulag.is. Við gagnaöflun fyrir skýrsluna var haft samráð við fjölmarga aðila og var efni hennar að hluta til unnið af Náttúrustofu Austurlands.
- Útgáfu skýrslu um afrakstur samráðs á fyrri stigum í skipulagsferlinu, „*Afrakstur samráðs – Samantekt samráðsvinnu fyrir gerð strandsvæðisskipulags á Austfjörðum*“ í apríl 2021. Þar er auk ábendinga sem bárust í samráðsvefsjá og við kynningu lýsingar gerð grein fyrir afrakstri

samráðsfunda með hagsmunaaðilum sem haldnir voru haustið 2020. Skýrslan er aðgengileg á www.hafskipulag.is.

- Samráð við fjölmarga aðila, þar á meðal Félag skipstjórnarmanna, Hafrannsóknastofnun, Landhelgisgæsluna, Matvælastofnun, Náttúrufræðistofnun Íslands, Samgöngustofu, Vegagerðina og hafnarstjórnir aðliggjandi sveitarfélaga.
- Sérstaka kynningu á drögum að skipulagstillögu og helstu álitafnum fyrir samráðshóp og sveitar- og hafnarstjórnir snemma árs 2022.
- Miðlun upplýsinga um vinnuna jafnóðum á www.hafskipulag.is. Þar eru birtar allar útgáfur skjala í ferlinu ásamt fundargerðum svæðisráðs. Einnig er þar athugasemdagátt sem hefur verið opin í gegnum allt ferlið, þar sem hægt er að koma á framfæri athugasemdum og ábendingum varðandi skipulagsvinnuna.
- Þá hafa fulltrúar í svæðisráði, sem sitja fyrir hönd ráðuneyta og sveitarfélaga, haldið sínum tilnefningaraðilum upplýstum um vinnuna.

Tillagan var auglýst til opinberrar kynningar í samræmi við 12. gr. laga um skipulag haf- og strandsvæða og stóð kynningartími tillögunnar frá 15. júní - 15. september.

Skipulagstillagan ásamt fylgigögnum var birt á vef Skipulagsstofnunar og auglýst í Bændablaðinu, Fréttablaðinu, Lögbirtingarblaðinu, Morgunblaðinu og á öðrum staðbundnum miðlum á Austfjörðum sem og á vefjum aðliggjandi sveitarfélaga. Tveir opnir kynningarfundir voru haldnir á Austfjörðum um tillöguna í júní. Að auki var haldinn sameiginlegur kynningarfundur fyrir tillögur að strandsvæðisskipulagi Austfjarða og Vestfjarða í Reykjavík í ágúst, sem einnig var streymt.

Svæðisráði bærust alls 98 athugasemdir við tillögu að strandsvæðisskipulagi á Austfjörðum. Tekin var afstaða til framkominna athugasemda og liggja viðbrögð svæðisráðs fyrir í skjalinu *Strandsvæðisskipulag Austfjarða 2022 – Viðbrögð svæðisráð við framkomnum athugasemdum*².

Svæðisráð hefur fundað 17 sinnum frá því að það var skipað í ársbyrjun 2019 þar til 6. desember 2022, þegar samþykkt var að senda ráðherra tillöguna til staðfestingar í samræmi við 13. gr. laga um skipulag haf- og strandsvæða.

Tillagan bíður nú staðfestingar ráðherra.

1.6. UMHVERFISMAT

Við gerð strandsvæðisskipulags á Austfjörðum var umhverfismati beitt til að tryggja að standsvæðisskipulagið stuðli að sjálfbærri þróun og til að draga úr neikvæðum áhrifum þess á umhverfið. Umhverfismat strandsvæðisskipulagsins er framkvæmt í samræmi við lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana, og er það samþætt og tvinnuð inn í vinnu við mótnu skipulagstillögunnar. Við vinnslu tillögu að strandsvæðisskipulagi Austfjarða var lagt mat á umhverfisáhrif stefnunnar í heild auk þess sem lagt var mat á ólíka valkosti um útfærslu stefnunnar með því að bera stefnu og valkosti saman við valin umhverfisviðmið. Umhverfisviðmiðin lýsa æskilegri þróun eða árangri með tilliti til sjálfbærni, nýtingar auðlinda og verndar náttúru- og

² Skipulagsstofnun, 2022.

menningarminja. Umhverfismatið í heild er birt í fylgiskjali með Strandsvæðisskipulagi Austfjarða en helstu niðurstöður má sjá í töflu 1.1.

Tafla 1.1 Helstu niðurstöður umhverfismats

	Umhverfisþáttur	Umhverfisvísar	Vægiseinkunn
  	Auðlindir	Eldi og ræktun Efnistaka og haugsetning Hlunnindanýting Ferðaþjónusta Orkuvinnsla	 Óveruleg áhrif
	Atvinna	Efnahags- og atvinnuþróun Íbúáþróun	 Jákvæð áhrif
  	Innviðir	Umferð og samgöngur Hafnir Fjarskipti Flutningskerfi raforku Orka	 Jákvæð áhrif
	Heilbrigði og öryggi	Útivist og afþreying Fráveita Loftgæði Haf- og lagnaðaris Náttúruvá	 Jákvæð áhrif
	Menningarminjar	Friðaðar og friðlýstar fornleifar Skiptsflök á hafsbotni	 Óviss áhrif
 	Strandsjór	Vatnsvernd og staða strandsjávahlota Fráveita Mengandi starfsemi Efnistaka og haugsetning	 Óviss áhrif
	Umhverfi og náttúra	Vistgerðir, mikilvæg fuglasvæði, selalátur og búsvæði dýra sem njóta verndar Verndarsvæði og hverfisvernd	 Jákvæð áhrif
 	Loftslagsbreytingar	Hækkun sjávarborðs Breytingar á ástandi sjávar Losun gróðurhúsalofttegunda Ofanflóðahætta	 Óviss áhrif

2. Leiðarljós skipulagsins

Sjálfbær þróun, heildarsýn á málefni hafsins og vistkerfisnálgun

Viðnámsþróttur gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum

Lífsgæði og samkeppnishæfni

Hér eru sett fram leiðarljós Strandsvæðisskipulags Austfjarða. Þeim er ætlað að endurspeglast í stefnu og skipulagsákvæðum strandsvæðisskipulagsins, sem sett er fram í köflunum hér á eftir og á skipulagsupprætti.

Skipulagsákvæðanir fela í sér ráðstöfun svæða og auðlinda til ólíkrar nýtingar, oft til langs tíma og jafnvel varanlega. Mikilvægt er að stefna og framfylgd strandsvæðisskipulags Austfjarða miði að sjálfbærri þróun og byggist á heildarsýn á málefni hafsins og vistkerfisnálgun. Þannig miði strandsvæðisskipulagið og þær ákvæðanir um leyfisveitingar, sem teknar eru á grundvelli þess að því að viðhalda heilbrigði skipulagssvæðisins, líffræðilegri fjölbreytni og framleiðslugetu hafsins til langs tíma og rýri ekki gæði strandsjávar.

Viðnámsþróttur gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum er einnig mikilvægt leiðarstef í Strandsvæðisskipulagi Austfjarða og framfylgd þess. Fyrirsjáanlegt er að umhverfisbreytingar af völdum loftslagsbreytinga muni hafa áhrif á umhverfi og vistkerfi sjávar á skipulagssvæðinu með hlýnun og súrnun sjávar og hækkan sjávarborðs. Skipulag og leyfisveitingar þurfa að taka mið af þessari þróun og tryggja að fylgst sé með þróun lykimbreyta með markvissri umhverfissvöktun.

Með stefnu um fjölbreytta og sjálfbæra nýtingu í Strandsvæðisskipulagi Austfjarða verður lagður grunnur að verðmætasköpun á skipulagssvæðinu sem getur eflt slagkraft aðliggjandi byggðarlaga og landsins alls. Jafnframt miði skipulagið að varðveislu sérkenna svæðisins og möguleikum til útivistar í því skyni að efla ímynd og sérstöðu aðliggjandi byggðarlaga og aðdráttarafl þeirra fyrir búsetu og atvinnurekstur.

3. Samfélag og byggð

3.1. STEFNA

- Nýting og vernd strandsvæðis Austfjarða styðji aðliggjandi byggðarlög með tækifærum til fjölbreyttrar starfsemi og nýsköpunar.
- Nýting og vernd strandsvæðis Austfjarða styðji lífsgæði íbúa aðliggjandi byggðarlaga og gesta svæðisins með lifandi strandmenningu, fjölskrúðugri náttúru og fjölbreyttum tækifærum til útivistar.
- Nýting og vernd strandsvæðis Austfjarða stuðli að viðnámsþrótti byggðar og samfélags gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum.

3.2. FORSENDUR OG ÁSKORANIR

Öflug byggð og lífsgæði á Austfjörðum

Strandsvæðið á Austfjörðum býr yfir auðlindum og gæðum. Sjálfbær nýting og vernd þess er ein af undirstöðum byggðar og samfélags á Austfjörðum og víðar um land.

Í byggðaáætlun 2018-2024 eru sett fram markmið um sjálfbæra þróun byggða um allt land og öfluga byggðarkjarna. Íbúum á Austfjörðum fjölgaði lítillega á tímabilinu 1998-2019, þótt fjölgunin hafi ekki haldið í við íbúafjölgun á landsvísu. Fólksfjölgun á Austfjörðum á þessu tímabili er bundin við þéttbýlisstaðina Egilsstaði/Fellabæ og Reyðarfjörð þar sem fjölgunin var mest og síðan Eskifjörð og Fáskrúðsfjörð. Annars staðar á Austfjörðum fækkaði íbúum á umræddu tímabili.

Undirstaða sjálfbærrar og öflugrar byggðar á Austfjörðum felst meðal annars í góðum og fjölbreyttum tækifærum til atvinnu og nýsköpunar. Sjávarútvegur, þar með talið fiskeldi, er ein af undirstöðu atvinnugreinum Austfjarða auk þess sem önnur hafsækin starfsemi er umfangsmikil, eins og ferðaþjónusta og flutningar.

Mikilvægt er að skipulagsákvæðanir um nýtingu og vernd á strandsvæði Austfjarða stuðli að fjölbreyttum atvinnutækifærum og verðmætasköpun með sjálfbærni að leiðarljósi. Þannig getur nýting og vernd strandsvæðisins best stutt við eflingu byggðar í nærliggjandi byggðarlögum og framtíðarsýn³ sveitarfélaganna á Austurlandi um að

³ Austurbrú og Samband sveitarfélaga á Austurlandi, 2019.

sjálfbærni og umhverfisvirðing einkenni framleiðslu og vinnslu matvæla og að ólíkar greinar, svo sem matvælaframleiðsla og ferðaþjónusta, vinni vel saman.

Ásókn í rými til ýmissa athafna og nýtingar á strandsvæði Austfjarða hefur aukist á síðustu árum og fyrirséð að svo verði áfram. Austfirðir hafa meðal annars, auk Vestfjarða, verið vettvangur vaxandi laxeldis í sjókvíum á síðustu árum. Um leið og Strandsvæðisskipulag Austfjarða þarf að sinna rýmisþörf rötgróinnar atvinnustarfsemi og slíkra vaxtarsprotu þarf skipulagið jafnframt að huga að lífsgæðum og umhverfisvernd og tryggja gott aðgengi að útivistarsvæðum og viðhaldi svæða sem eru mikilvæg vegna náttúrufars og til útivistar og ferðaþjónustu.

Um forsendur fyrir stefnu strandsvæðisskipulagsins um samfélag og byggð vísast að öðru leyti til skýrslanna *Samfélag, nýting, náttúra*⁴ og *Afrakstur samráðs*⁵ sem teknar voru saman við mótun strandsvæðisskipulagsins.

⁴ Skipulagsstofnun, 2021, b.

⁵ Skipulagsstofnun, 2021, a.

4. Vernd umhverfis og náttúru

4.1. STEFNA

- Viðhaldið verði sérkennum og náttúrugæðum strandsvæðis Austfjarða með verndun landslagsheilda, sérstæðrar náttúru og menningargæða.
- Viðhaldið verði líffræðilegum fjölbreytileika og framleiðslugetu hafsins með því að standa vörð um vistkerfi og ástand sjávar.
- Stuðlað verði að möguleikum til útivistar um leið og tryggt verði að viðkvæm svæði verði ekki fyrir ágangi.
- Stuðlað verði að markvissri vöktun umhverfis, svo sem sjávarstöðubreytinga, breytinga á hitastigi og súrnun sjávar og breytinga á ástandi sjávar og lífríki.

4.2. FORSENDUR OG ÁSKORANIR

Afmörkun svæða og viðhald sérkenna og náttúrugæða

Rétt eins og á landi er mikilvægt að greina þau svæði á sjó sem þykja sérstæð eða búa yfir náttúrugæðum, hvort sem er vegna landslags, sérstæðrar náttúru eða menningar. Verndarsvæði á sjó hafa ekki verið skilgreind nema að litlu leyti. Við mat á því á hvaða afmörkuðu svæðum strandsvæðisskipulagið eigi að setja vernd í forgrunn vegna staðbundinna sérkenna þarf að líta til núverandi verndarsvæða á sjó sem og verndarsvæða á landi sem liggja að skipulagssvæðinu og tengsla þeirra við strandsvæðið. Einnig þarf að líta til sjónarmiða íbúa um hvaða svæði þeir telja mikilvæg vegna náttúru og útivistar. Mikilvægt er að huga að samfellu í vernd á landi og sjó, sérstaklega til þess að viðhalda lítt snortnum heildum sem hafa hátt útivistargildi og búsvæðum dýra. Á strandsvæðum Austfjarða er eitt friðlýst svæði, Viðfjörður og Hellisfjörður, og er það hluti af friðlýsingu Gerpissvæðisins. Aðliggjandi skipulagssvæðinu á landi eru fjölbreytt svæði sem njóta verndar eða þykir mikilvægt að vernda. Afmörkun sumra þessara svæða teygir sig inn á skipulagssvæði strandsvæðisskipulagsins. Þetta eru svæði sem eru á náttúruminjaskrá (friðlýst svæði (A-hluti) og aðrar náttúruminjar (C-hluti), njóta sérstakrar verndar samkvæmt náttúruverndarlögum eða njóta hverfisverndar í skipulagsáætlunum sveitarfélaga.

Þá hefur Náttúrufræðistofnun Íslands lagt fram tillögu að B-hluta náttúruminjaskrár⁶ þar sem meðal annars er lögð til friðlýsing svæða á og við strandsvæði Austfjarða vegna fuglalífs, vistgerða og sela. Einnig hefur Náttúrufræðistofnun skilgreint mikilvæg fuglasvæði til að stuðla að viðgangi ákveðinna fuglategunda á svæðinu. Innan skipulagssvæðisins eru fjölmargar mikilvægar sjófuglabyggðir en einnig liggja mikilvæg fuglasvæði á fjörum og grunnsævum að skipulagssvæðinu.

Auk þess er strandsvæði Austfjarða vettvangur útivistar og afþreyingar þar sem sérstaða svæðisins, náttúra, landslag og tiltölulega ósnortin svæði, gegna lykilhlutverki. Í samráði við íbúa og hagsmunaaðila við mótun strandsvæðisskipulagsins⁷ kom fram að sérstaða svæðisins fælist í gjöfulum fiskimiðum og hreinleika sjávar í fjörðum og ósnortinni strandlengju sem gerir það að mikilvægri auðlind, bæði til afurðanýtingar og ferðaþjónustu og útivistar.

Neðansjávarminjar hafa ekki verið skráðar nema að mjög takmörkuðu leyti hér við land. Rannsókn hefur staðið yfir á neðansjávarminjum við Ísland síðan 2010 og er markmið hennar meðal annars að fá yfirlit yfir fjölda, eðli og ástand neðansjávarminja við landið. Í rannsókninni er lögð áhersla á skipsflök og minjar við verslunarstaði og hvalveiðistöðvar.⁸ Upplýsingar um hvaða afmörkuðu strandsvæði er ástæða til að vernda vegna menningarminja neðansjávar liggja ekki fyrir.

Við ákvörðun um afmörkun svæða þar sem lögð verði áhersla á vernd umhverfis og náttúru þarf einnig að horfa til annarrar nýtingar sem fer fram á viðkomandi svæði, með tilliti til þess hvort mögulegt sé til framtíðar að samþætta nýtingu og vernd viðkomandi svæðis.

Líffræðilegur fjölbreytileiki og ástand sjávar

Hugtakið „líffræðileg fjölbreytni“ nær til allrar lífandi náttúru, eininganna sem hún er byggð úr og birtingarformanna sem hún tekur. Líffræðileg fjölbreytni spannar náttúrlegan og manngerðan breytileika á öllum skipulagsstigum lífsins, frá erfðavísu og tegundum til vist- og lífkerfa.

Nýting á auðlindum haf- og strandsvæðis Austfjarða hefur í gegnum tíðina verið kjölfesta byggðar í aðliggjandi byggðarlögum auk þess að vera vettvangur útivistar og afþreyingar fyrir íbúa og gesti. Heilbrigði haf- og strandsvæða, þ.m.t. framleiðslugeta, fjölbreytileiki lífríkis og náttúrulegt ástand vistkerfa, er lykilatriði fyrir nærsamfélag og náttúru svæðisins. Því er mikilvægt að skipulagið stuðli að vernd og viðhaldi einstakra reita innan skipulagssvæðisins sem eru mikilvægir fyrir fjölbreytileika lífríkis.

Umsvif manna eru helsta ógn við líffræðilegan fjölbreytileika, hvort sem það er vegna loftslagsbreytinga, eyðingar búsvæða eða innflutnings framandi tegunda. Í skýrslu vísindanefndar um loftslagsbreytingar frá 2018, *Loftslagsbreytingar og áhrif þeirra á Íslandi*, kemur fram að mótvægisaðgerðir vegna loftslagsbreytinga verði að taka tillit til verndunar líffræðilegs fjölbreytileika. Umhverfisbreytingar af völdum loftslagsbreytinga, sem felast meðal annars í súrnun, hlýnun og hækkandi seltustigi sjávar, kunna að verða alvarlegar fyrir strandsvæði hér við land. Þær geta orðið til þess

⁶ B-hluti náttúruminjaskrár er framkvæmdaáætlun til fimm ára. Náttúrufræðistofnun Íslands gerir tillögu að B-hluta náttúruminjaskrár til umhverfis-, orku- og auðlindaráðherra. Ráðherra leggur síðan fram tillögu til þingsályktunar um B-hluta náttúruminjaskrár að undangengnu mati Umhverfisstofnunar á verndarráðstöfunum. Náttúrufræðistofnun Íslands birti árið 2018 tillögu sína að svæðum á B-hluta náttúruminjaskrár. Tillaga að þingsályktun um B-hluta náttúruminjaskrár hefur ekki verið lögð fram á Alþingi síðan núgildandi lög um náttúruvernd tóku gildi árið 2015 (Náttúrufræðistofnun, e.d.).

⁷ Skipulagsstofnun, 2021, a.

⁸ Ragnar Edvardsson, 2014.

að búsvæði raskast, sem kann þá jafnframt að hafa áhrif á fjölbreytileika lífríkis og nýtingu strandsvæða.⁹

Með lögum um stjórn vatnamála nr. 36/2011 voru sett markmið um gott eða mjög gott ástand vatns, þar með talið strandsjávar, til þess að vernda vatn og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa. Umhverfisstofnun vinnur að ástandsmati strandsjávar á Austfjörðum. Fyrir liggur greining á staðbundnu álagi á strandsjó. Algengast er að álag sé vegna skólpráveitu án hreinsunar frá þéttbýlisstöðum, en einnig er nokkuð um álag vegna fiskeldis, fiskvinnslu og iðnaðar.¹⁰ Mælingar, vöktun og þekking á áhrifum margvíslegrar nýtingar eru í stöðugri þróun sem mikilvægt er að efla enn frekar til að undirbyggja ákvarðanir um nýtingu og vernd á strandsvæðum og trausta umhverfisnálgun.

Óvissa ríkir um þau áhrif sem fylgja munu sjávarstöðubreytingum á Austfjörðum. Samkvæmt útreikningum vísindanefndar um loftslagsbreytingar kann sjávarborð að hækka um 9-30 cm.¹¹ Mikilvægt er að kortleggja hvernig slík hækkun hefur áhrif á nýtingu og vernd strandsvæðisins.

Vöxtur í ferðaþjónustu og útivist

Aðdráttarafl ferðaþjónustu og útivistar á Austfjörðum byggist ekki síst á sérstöðu svæðisins hvað varðar náttúru, landslag, menningu og tiltölulega óraskað land. Ferðaþjónusta á Austurlandi hefur sótt í sig veðrið á síðustu árum en stór hluti þeirra ferðamanna sem koma til landsins ferðast um Austfirði.¹² Auk þess kemur fjöldi ferðamanna beint til Austfjarða með farþegaskipum. Norræna kemur til Seyðisfjarðar einu sinni í viku en á síðustu árum hafa komið yfir 20.000 manns á ári með skipinu, flestir yfir sumartímenn. Auk þess komu yfir 100 skemmtiferðaskip árið 2019 til Austfjarða, flest til Seyðisfjarðar. Samkvæmt könnun á viðhorfi íbúa til ferðaþjónustu er ekki vafi á efnahagslegu mikilvægi ferðaþjónustu og stór hluti telur hana vera mikilvæga undirstöðu fyrir íslenskt efnahagslíf næstu áratuginna.¹³

Uppbygging og vaxandi fjöldi ferðamanna á Íslandi hefur verið eitt af helstu viðfangsefnum skipulags á landi á síðustu árum. Strandsvæði eru ekki síður vettvangur ferðaþjónustu og afþreyingar og því er mikilvægt að skilgreina þau svæði sem nýtt eru í þessum tilgangi og þar sem líklegt þykir að ferðaþjónusta og útivist geti byggst upp.

Ein af áskorunum á strandsvæðum er hvernig stjórna megi umferð um þau, sér í lagi siglingum skemmtiferðaskipa nærri viðkvæmum svæðum á landi, eins og fuglabjörgum, og landtöku skipa, þar sem fjöldi farþega stígur á land innan viðkvæmra svæða sem ekki hafa innviði til að bera fjölda ferðamanna. Á síðustu árum hefur það færst í aukana að tekin er afstaða til umferðar á strandsvæðum í reglum um friðlýst svæði á landi. Í strandsvæðisskipulagi, í tengslum við verndaráform, er tilefni til að taka afstöðu til þess hvort takmarka þurfi umferð skemmtiferðaskipa á viðkvæmum svæðum eins fuglabjörgum og selalátrum.

⁹ Halldór Björnsson o.fl., 2018.

¹⁰ Jóhanna Björk Weisshapel, 2013.

¹¹ Halldór Björnsson o.fl., 2018.

¹² Mælaborð ferðaþjónustunnar, e.d.

¹³ Eyrún J. Bjarnadóttir, 2018.

Um forsendur fyrir stefnu strandsvæðisskipulagsins um verndun umhverfis og náttúru vísast að öðru leyti til skýrslanna *Samfélag, nýting, náttúra*¹⁴ og *Afrakstur samráðs*¹⁵ sem teknar voru saman við mótun strandsvæðisskipulagsins.

4.3. SKIPULAGSÁKVÆÐI

Stefna strandsvæðisskipulagsins um *Vernd umhverfis og náttúru*, sem sett er fram í kafla 4.1 að framan, er útfærð staðbundið með skilgreiningu skipulagsreita í nýtingarflokknum *Umhverfi og náttúra* sem auðkenndir eru á skipulagsupprætti og um gilda skipulagsákvæði sem tilgreind eru í kafla 4.3.1.

4.3.1. Umhverfi og náttúra (UN)

Á reitum sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Umhverfi og náttúra (UN)* á skipulagsupprætti er gert ráð fyrir verndun sérkenna viðkomandi svæðis vegna landslags eða náttúrulegs, sögulegs eða menningarlegs gildis, án þess að um formlega friðun sé að ræða.

Ferðaþjónusta og útivist geta samrýmst skilgreiningu reita í þessum nýtingarflokki. Veitulagnir, akkerislægi og sambærileg nýting geta einnig átt við á þessum reitum, að teknu tilliti til verndarhagsmuna á viðkomandi reit. Hið sama á við um atvinnuveiðar.

Almenn skipulagsákvæði

Eftirfarandi skipulagsákvæði eiga almennt við á skipulagsreitum í nýtingarflokknum *Umhverfi og náttúra*:

-
- Stuðla skal að verndun umhverfis og náttúru á reitunum. Ferðaþjónusta og útivist á skal taka mið af gildi náttúru, landslags, sögu og menningar þess. Í því felst að raska sem minnst ró dýra, vistkerfum og menningarminjum auk þess að rýra ekki gæði strandsjávar.
 - Aðstæðum fyrir hefðbundna nýtingu innan reitanna til atvinnuveiða eða nytja til einkanota verði viðhaldið.
 - Lagning veitulagna, akkerislægi og sambærileg nýting er möguleg innan reitanna en lágmarka skal allt rask og truflun dýra eins og kostur er.
 - Almennt er ekki gert ráð fyrir ræktun eða öflun sjávargróðurs, skeldýrarækt eða efnistöku, en mögulegt er að veita slík leyfi falli starfsemin að áherslum nýtingarflokksins og umsagnir Náttúrufræðistofnunar og Hafrannsóknastofnunar mæla ekki gegn slíkri nýtingu.
 - Til þess að viðhalda náttúrulegum aðstæðum er ekki gert ráð fyrir starfsemi á reitunum sem hefur neikvæð áhrif á náttúru og umhverfi, svo sem fiskeldi, skeldýrarækt, haugsetningu, efnistöku, vegum sem þvera firði eða orkuframleiðslu.

Skipulagsákvæði fyrir einstaka skipulagsreiti

Í töflu 1 eru tilgreindir þeir reitir sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Umhverfi og náttúra* ásamt skipulagsákvæðum sem gilda sérstaklega um viðkomandi reit þegar það

¹⁴ Skipulagsstofnun, 2021, b.

¹⁵ Skipulagsstofnun, 2021, a.

á við. Sértek skipulagsákvæði fyrir einstaka reiti geta falið í sér takmarkanir umfram það sem gildir samkvæmt almennum skipulagsákvæðum um nýtingarflokkinn.

Tafla 1 Reitir í nýtingarflokknum Umhverfi og náttúra (UN)

Reitir	Lýsing reita og skipulagsákvæði
UN1 Víkur og Loðmundarfjörður	Aðliggjandi skipulagsreitnum á landi er svæði á náttúruminjaskrá (nr. 607). Það er víðlent og fjölbreytt með litríkum bergmyndunum, svo sem líparíti. Fjölskrúðugur og sérstæður gróður og grösug dalverpi eru norðan undir Bjólfi og eyrar með minjum um byggð. Framangreint svæði nýtur einnig hverfisverndar samkvæmt Aðalskipulagi Borgarfjarðarhrepps 2004-2016. Þar er ekki föst búseta en sumardvöl og skálavarsla. Aðliggjandi landsvæði er vinsælt útivistarsvæði og með stikuðum og merktum gönguleiðum. Stórt æðarvarp er í Loðmundarfirði og selalátur eru innan skipulagsreitsins.
UN2 Skálanesbjarg og Dalatangi	Hluti skipulagsreitsins er skilgreint sem mikilvægt fuglasvæði. Innan reitsins er einnig Dalatangi sem Náttúrufræðistofnun Íslands hefur tilnefnt á B-hluta náttúruminjaskrár vegna fjöruvistgerða. Samkvæmt heimildum Minjastofnunar Íslands er vitað um minjar alveg við sjávarsíðuna.
UN3 Norðfjarðarnípa	Að skipulagsreitnum liggur fólkvangur Neskaupstaðar sem er friðlýstur vegna náttúruminja. Fólkvangurinn er vinsæll til útivistar, náttúruskoðunar og fræðslu enda landslagið tignarlegt, lífríkið auðugt og jarðmyndanir fjölbreyttar. Gönguleiðir eru um svæðið. Skipulagsreiturinn og aðliggjandi land er skilgreint sem mikilvæg sjófuglabyggð. Þar er fýlabyggð og einnig lítilsháttar ritu- og álkuvarp. Samkvæmt heimildum Minjastofnunar Íslands er vitað um minjar alveg við sjávarsíðuna.
UN4 Hellisfjörður og Viðfjörður	Skipulagsreiturinn er innan Gerpissvæðisins sem er friðlýst. Friðlýsingin nær til fjöru, hafsbots, lífríkis og vatnsból. Þar er að finna kóralþörungum sem eru mikilvæg búsvæði fyrir aðrar lífverur og hafa mjög hátt verndargildi. Aðliggjandi landsvæði er landslagsverndarsvæði samkvæmt friðlýsingu Gerpissvæðisins og hefur hátt verndargildi sem byggist á mikilvægi jarðminja og landslags, útivistargildi og menningarsögu. Óheimilt er að raska kalkþörungum í sjó samkvæmt friðlýsingu Gerpissvæðisins. Samkvæmt heimildum Minjastofnunar Íslands er vitað um minjar alveg við sjávarsíðuna.
	- Á reitnum gilda ákvæði friðlýsingar Gerpissvæðisins.
UN5 Barðsnes	Aðliggjandi skipulagsreitnum á landi er friðlýst svæði sem er hluti af Gerpissvæðinu. Á svæðinu er mikilfenglegt landslag og hefur það hátt útivistar- og fræðslugildi vegna náttúrufars og sögu. Kajaksiglingar og aðrar skemmtisiglingar eru stundaðar á skipulagsreitnum.
UN6 Gerpir	Skipulagsreiturinn er skilgreindur sem mikilvæg sjófuglabyggð, helsta tegundin er fýll en einnig eru þar aðrir sjófuglar.
UN7 Sauðatindur og Krossar	Aðliggjandi skipulagsreitnum á landi er friðlýst svæði sem er hluti af Gerpissvæðinu, en svæðið nýtur einnig hverfisverndar. Á svæðinu er mikilfenglegt landslag og hefur það hátt útivistar- og fræðslugildi vegna náttúrufars og sögu. Kajaksiglingar eru stundaðar á skipulagsreitnum.

UN8
Seley

Innan skipulagsreitsins er Seley, en eyjan og næsta nágrenni hennar er friðlýst sem hluti af Gerpissvæðinu. Eyjan og strandsvæðið í kring er skilgreint sem mikilvægt fuglasvæði og nýtur hverfisverndar. Lundabyggð er í Seley en þar er einnig talsvert æðarvarp auk þess sem eyjan er eina þekkt varpsvæði helsingja á Austurlandi. Landtaka er á tveimur stöðum á eyjunni. Samkvæmt heimildum Minjastofnunar Íslands er vitað um minjar alveg við sjávarsíðuna.

- Á reitnum gilda ákvæði friðlýsingar Gerpissvæðis.

UN9
Hólmanes

Aðliggjandi skipulagsreitnum á landi er Hólmanes sem er annars vegar friðlýst sem friðlandið Hólmanes og hins vegar sem fólkvangurinn Hólmanes. Þar er fjölskrúðugt fuglalíf, fjölbreytt gróðurfar og einkennist svæðið af grónu flatlendi þar sem brattir hólmar tróna upp úr á stöku stað. Svæðið er vinsælt útivistarsvæði. Skipulagsreiturinn og aðliggjandi land er skilgreint sem mikilvægt fuglasvæði. Samkvæmt heimildum Minjastofnunar Íslands er vitað um minjar alveg við sjávarsíðuna.

- Á þeim hluta reitsins sem friðlýsing friðlands Hólmaness nær til gilda ákvæði friðlýsingarinnar.

UN10
Vattarnes

Skipulagsreiturinn er að hluta til innan Vattarnestanga sem Náttúrufræðistofnun Íslands hefur tilnefnt á B-hluta náttúruminjaskrár vegna fjöruvistgerðar. Aðliggjandi er friðlýst æðarvarp.

UN11
Skrúður

Skipulagsreiturinn er innan svæðis sem Náttúrufræðistofnun hefur lagt til að fari á B-hluta náttúruminjaskrár og er það stækkun á áður friðlýstu svæði í Skrúð til þess að styrkja búsvæðavernd í stjórnunar- og verndaráætlun. Hluti skipulagsreitsins er því friðlýstur vegna fuglalífs í Skrúð. Mikið fuglalíf, stór lundabyggð og langvíuvarp, er innan reitsins og einnig þriðja stærsta súlubyggð landsins og töluvert af ritu.

- Á þeim hluta reitsins sem friðlýsing friðlands Skrúðs nær til gilda ákvæði friðlýsingarinnar.

UN12
Andey

Skipulagsreiturinn tekur til mikilvægra fuglasvæða í kringum Andey og Selsker. Í Andey er friðlýst æðarvarp og við Selsker er selalátur. Sjóstangaveiði og önnur ferðabjónusta er stunduð á reitnum þar sem eru tveir landtökustaðir.

UN13
Dalsá

Skipulagsreiturinn nýtur verndar skv. 61 gr. náttúruverndarlaga. Aðliggjandi reitnum á landi er einnig friðlýst æðarvarp.

UN14
Sævarendaströnd

Aðliggjandi skipulagsreitnum er Sævarendaströnd sem Náttúrufræðistofnun hefur tilnefnt á B-hluta náttúruminjaskrár. Ströndin er nær samfelld klóþangsfjara, nema á óseyrinni undan Eyrará. Afar lítið er af klóþangsfjörum á Austurlandi. Aðliggjandi er einnig friðlýst æðarvarp. Aðliggjandi á landi er Sandfell, en það svæði er á náttúruminjaskrá (nr. 621) vegna jarðminja og nýtur hverfisverndar vegna náttúru og landslags.

UN15
Leirur í Breiðdalsvík

Skipulagsreiturinn nýtur verndar skv. 61. gr. náttúruverndarlaga vegna leira. Svæðið er á náttúruminjaskrá (nr. 651) og nýtur hverfisverndar, en þar er mikið fuglalíf í nánd við þéttbýlið. Innan reitsins liggur þjóðvegur 1 ásamt fjarskipta- og raforkustrengjum. Um þá er afmarkaður reitur í nýtingarflokknum *Lagnir og vegir*, LV3.

- Á þeim hluta UN15 sem tekur til reits LV3 skal einnig stuðla að og viðhalda öruggum raforkuflutningi, fjarskiptum og samgöngum. Leita þarf umsagna eigenda flutningskerfa við veitingu leyfa sem kunna að hafa áhrif á öryggi þeirra.

<p>UN16 Breiðdalseyjar</p>	<p>Skipulagsreiturinn tekur til svæðis kringum Breiðdalseyjar í sunnanverðri Breiðdalsvík sem er samheiti á grösugum eyjum og hólum. Innan reitsins er mikilvægt fuglasvæði, lundabyggð og æðavarp. Ferðaþjónusta svo sem fuglaskoðun, sjóstangaveiði og önnur útivist fer fram á reitnum.</p>
<p>UN17 Berufjarðarströnd</p>	<p>Skipulagsreiturinn er mikilvægt fuglasvæði, þar er vetrardvalarstaður straumanda. Samkvæmt heimildum Minjastofnunar Íslands er vitað um minjar alveg við sjávarsíðuna.</p>
<p>UN18 Blábjörg</p>	<p>Aðliggjandi skipulagsreitnum á landi er friðlýsta náttúruvættið Blábjörg sem er friðlýst vegna jarðminja eða svokallaðs Berufjarðartúffs. Svæðið hefur hátt fræðslu- og vísindagildi og er vinsæll komustaður ferðamanna.</p>
<p>UN19 Botn Berufjarðar</p>	<p>Innan skipulagsreitsins eru fjörur sem Náttúrufræðistofnun hefur tilnefnt á B-hluta náttúruminjaskrár. Reiturinn er einnig skilgreindur sem mikilvægt fuglasvæði þar sem svæðið er mikilvægur vetrardvalarstaður flórgoða og ef til vill himbrima. Innan skipulagsreitsins er selalátur. Þjóðvegur nr. 1 þverar reitinn í botni fjarðarins og aðeins utar liggur fjarskiptastrengur, en um þá eru afmarkaðir tveir skipulagsreitir í nýtingarflokknum <i>Lagnir og vegir</i>, LV6 og LV7.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Á þeim hluta UN19 sem tekur til reits LV6 skal einnig stuðla að og viðhalda öruggum samgöngum. - Á þeim hluta UN19 sem tekur til reits LV7 skal einnig stuðla að og viðhalda öruggum raforkuflutningi og fjarskiptum. Leita þarf umsagna eigenda flutningskerfa við veitingu leyfa sem kunna að hafa áhrif á öryggi þeirra.
<p>UN20 Teigarhorn</p>	<p>Að skipulagsreitnum liggur friðlýsti fólkvangurinn Teigarhorn og náttúruvættið Teigarhorn en aðliggjandi land nýtur einnig hverfisverndar í Aðalskipulagi Djúpavogshrepps 2008-2020. Innan fólkvangsins er friðlýst náttúruvætti. Að reitnum liggur einnig friðlýst æðavarp við Teigarhorn og Framnes. Innan skipulagsreitsins liggja fjórir raforku- og fjarskiptastrengir, en um þá eru afmarkaðir tveir reitir í nýtingarflokknum <i>Lagnir og vegir</i>, LV4 og LV5. Samkvæmt heimildum Minjastofnunar Íslands er vitað um minjar alveg við sjávarsíðuna.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Á þeim hluta UN20 sem tekur til reita LV4 og LV5 einnig stuðla að og viðhaldi öruggum flutningi raforku og fjarskipta. Leita þarf umsagna eigenda flutningskerfa við veitingu leyfa sem kunna að hafa áhrif á öryggi þeirra.
<p>UN21 Reyðarskersbót</p>	<p>Að skipulagsreitnum liggur hverfisverndarsvæði samkvæmt Aðalskipulagi Djúpavogshrepps 2008-2020. Svæðið einkennist af ósnortnum fjörum og fjölskrúðugu fuglalífi.</p>
<p>UN22 Hlauphólar</p>	<p>Að hluta skipulagsreitsins, við Hundavog og Búlandshöfn, liggur svæði sem nýtur hverfisverndar í Aðalskipulagi Djúpavogshrepps 2008-2020 vegna sendinna fjara og tegundaríks fuglalífs. Þá liggur einnig friðlýst æðavarp að reitnum við Hlauphóla. Innan reitsins liggja fjarskiptastrengir, en um þá er afmarkaður reitur í nýtingarflokknum <i>Lagnir og vegir</i>, LV8. Samkvæmt heimildum Minjastofnunar Íslands er vitað um minjar alveg við sjávarsíðuna.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Á þeim hluta UN22 sem tekur til reits LV8 skal einnig stuðla að og viðhalda öruggum raforkuflutningi, fjarskiptum og samgöngum. Leita þarf umsagna eigenda flutningskerfa við veitingu leyfa sem kunna að hafa áhrif á öryggi þeirra.

UN23
Álftafjörður
að Papey

Hluti skipulagsreitsins er innan svæðis sem Náttúrufræðistofnun hefur lagt til að fari á B-hluta náttúruminjaskrár vegna sela. Þá hefur Náttúrufræðistofnun einnig tilnefnt innri hluti reitsins í Álftafirði á B-hluta náttúruminjaskrár vegna vistgerða og fuglalífs. Papey og Álftafjörður eru á náttúruminjaskrá (nr. 624 og 652) en svæðin njóta einnig hverfisverndar í Aðalskipulagi Djúpvogshrepps 2008-2020. Papey er mikilvæg sjófuglabbyggð og fjörur og grunnsævi Álftafjarðar eru mikilvæg fuglasvæði. Innan reitsins liggja fjarskiptastrengir, en um þá er afmarkaður reitur í nýtingarflokknum *Lagnir og vegir*, LV9. Samkvæmt heimildum Minjastofnunar Íslands er vitað um minjar alveg við sjávarsíðuna.

- Á þeim hluta UN23 sem tekur til svæðis LV9 skal einnig stuðla að og viðhalda öruggum raforkuflutningi, fjarskiptum og samgöngum. Leita þarf umsagna eigenda flutningskerfa við veitingu leyfa sem kunna að hafa áhrif á öryggi þeirra.

UN24
Þvottár- og Hvalnesskriður

Skipulagsreiturinn er skilgreindur sem mikilvægt fuglsvæði vegna þess að þar eru alþjóðlega mikilvægar fjaðrafellistöðvar fyrir æðarfugl og einnig er þar mikið Teistuvarp. Þá fer meginhluti íslenska hrafn-sandarstofnsins þar um á vorin og síðsumars.

5. Innviðir og orka

5.1. STEFNA

- Tryggðar verði greiðar og öruggar samgöngur og aðgengi að höfnum á strandsvæði Austfjarða.
- Stuðlað verði að öruggum og tryggum innviðum fyrir íbúa og atvinnulíf sem hafi viðnámsþrótt gagnvart umhverfisbreytingum.
- Nýting vistvænna orkuauðlinda á strandsvæði Austfjarða verði í sátt við umhverfi og samfélag, þannig að staðinn verði vörður um sérkenni svæðisins og tekið tillit til grenndarhagsmuna og annarrar nýtingar.

5.2. FORSENDUR OG ÁSKORANIR

Siglingar

Siglingar eru mikilvægur hluti af nýtingu strandsvæða. Tryggja þarf örugga og greiða leið í og úr höfn. Almennt hafa siglingaleiðir ekki verið skilgreindar við landið að undanskildum siglingaleiðum úti fyrir Suðvesturlandi.¹⁶ Mikil skipaumferð er á strandsvæði Austfjarða en stærstu skipin fara inn á Seyðisfjörð, Norðfjörð, Reyðarfjörð og inn til Djúpavogs. Ýmis starfsemi á strandsvæðum getur hindrað för skipa, svo sem ýmis staðbundin nýting eins og fiskeldi, skeldýrarækt eða ræktun sjávargróðurs. veiðar með veiðarfærum sem skilin eru eftir geta einnig hindrað för skipa. Hið sama gildir um skip sem liggja við akkeri, svo dæmi séu tekin.

Í strandsvæðisskipulagi er mikilvægt að skilgreina hindrunarlaus svæði sem ætluð eru til siglinga til þess að tryggja örugga og greiða leið í og úr höfn. Ekki liggja fyrir skýr viðmið fyrir afmörkun siglingaleiða hér á landi önnur en þau sem siglingaljós og -merki gefa til kynna. Við skilgreiningu svæða fyrir siglingar í strandsvæðisskipulagi var auk upplýsinga um siglingaljós og -merki haft samráð við Landhelgisgæsluna, Samgöngustofu, Vegagerðina, hlutaðeigandi hafnarstjórnir og Félag skipstjórnarmanna. Auk þess var byggt á uppsöfnuðum siglingaferlum frá PAME¹⁷ og horft til leiðbeininga Kystverket um afmörkun svæða til siglinga.¹⁸

Samkvæmt leiðbeiningum Kystverket skulu afmörkuð svæði til siglinga almennt vera 1 km að breidd til að tryggja öruggar og greiðar leiðir, en taka þarf mið af aðstæðum á

¹⁶ Reglugerð um afmörkun siglingaleiða, svæði sem ber að forðast og tilkynningarskyldu skipa fyrir Suðvesturlandi nr. 523/2008.

¹⁷ Protection of the Arctic Marine Environment, e.d.

¹⁸ Kystverket, 2019. Kystverket er norsk ríkisstofnun sem fer með stjórn strandsvæða og siglingaöryggi þar í landi.

hverjum stað. Þar kemur einnig fram að í ákveðnum tilvikum sé tilefni til að skilgreina breiðara svæði fyrir siglingar en 1 km. Á það meðal annars við um umferð skipa sem eru stærri en 235 metrar á lengd eða 32 metrar á breidd, sérstaklega ef um er að ræða stór skemmtiferða- og flutningaskip. Sambærileg viðmið hafa ekki verið skilgreind af stjórnvöldum hér á landi og því er hér horft til framangreindra viðmiða Kystverket. Aðstæður í flestum fjörðum á Austfjörðum eru þannig að ekki er hægt að skilgreina svæði til siglinga sem eru 1 km á breidd. Er það annaðhvort vegna þess að þar er fyrir staðbundin starfsemi eða að landfræðilegar aðstæður bjóða ekki upp á svo breitt svæði til siglinga. Seyðisfjörður er til að mynda einn þessara fjarða, hann er þröngur eða rúmlega 800 metrar þar sem hann er þrengstur. Að auki er stefnt að fiskeldi í firðinum sem getur dregið enn frekar úr aðgengi skipa. Um Seyðisfjörð er mikil umferð stórra skipa en auk fiskiskipa kemur Norræna vikulega ásamt stórum skemmtiferðaskipum yfir sumartímann, en árið 2019 komu þangað tæplega 70 skemmtiferðaskip.

Örugg fjarskipti og afhending raforku

Örugg fjarskipti og afhending raforku eru einn af lykilþáttunum fyrir samkeppnishæfni svæðisins og landsins alls. Raforku- og fjarskiptastrengir liggja víða í sjó á skipulagssvæðinu en ýmis starfsemi þar getur haft áhrif á öryggi þeirra. Má þar nefna veiðarfæri sem dregin eru eftir botni og hvers konar festingar vegna staðbundinnar nýtingar og efnistöku. Í lögum um fjarskipti nr. 81/2003 er kveðið á um aðgæslu sjófarenda þar sem fjarskiptastrengir liggja í sjó. Bannað er að veiða með veiðarfærum sem fest eru í botn eða dregin eftir honum á belti sem nær 463 metra út frá streng til beggja hliða. Skipum er einnig bannað að leggjast við akkeri á sama belti. Því er mikilvægt að í strandsvæðisskipulagi séu skilgreind svæði sem stuðla að öryggi raforku- og fjarskiptastrengja og koma í veg fyrir röskun á virkni þeirra.

Lagning raflína um strandsvæði getur verið um sæstreng eða loftlínu, háð aðstæðum. Loftlína getur mögulega takmarkað nýtingu strandsvæðis á annan hátt en lagning strengs á hafsbotni. Strandsvæðisskipulagið þarf að afmarka svæði fyrir núverandi og fyrirséðar nýjar strengleiðir. Ekki liggja fyrir áætlanir fjarskipta- og orkuflutningsfyrirtækja um lagningu sæstrengja utan þeirra svæða þar sem þegar hafa verið lagðir strengir.

Orkuvinnsla á hafi

Íslensk stjórnvöld hafa í orkustefnu fyrir Ísland lagt áherslu á að auka fjölbreytni í orkuframleiðslu með því að hagnýta vindorku og aðra nýja endurnýjanlega orkukosti. Orkuvinnsla kann að verða áhugaverður kostur á strandsvæði Austfjarða í framtíðinni en ekki liggur fyrir með hvaða hætti hún gæti farið fram á svæðinu eða hvaða staðir innan þess væru hentugir. Miðað við núverandi stöðu virðist virkjun sjávarorku ekki hagkvæm við Ísland en það kann að breytast með þróun tæknibúnaðar.¹⁹ Ekki hafa verið gefin út leyfi til hagnýtingar á vindorku eða sjávarföllum á svæðinu.

Mestur vöxtur er í nýtingu endurnýjanlegrar orku í formi vindorku á heimsvísu og er nýting vindorku á hafi vaxandi hluti þess afls sem sett er upp árlega.²⁰ Til þessa hefur vindorka ekki verið virkjuð í stórum stíl á Íslandi en áform um virkjun hennar hafa verið kynnt á fjölda svæða á landi og úti fyrir Austfjörðum, utan skipulagssvæðisins.

¹⁹ Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið, 2015.

²⁰ Ferðamála-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra, 2018.

Ekki hefur verið mótuð stefna um orkuvinnslu á hafi hér við land af hálfu íslenskra stjórnvalda. Fyrirsjáanlegt er að kannaðir verði möguleikar á orkuframleiðslu á strandsvæðum í framtíðinni. Á þessu stigi er ekki mótuð stefna um orkuvinnslu eða skilgreindir reitir í skipulaginu helgaðir orkuvinnslu.

Umhverfisbreytingar vegna loftslagsmála

Óvissa ríkir um áhrif sem fylgja munu sjávarstöðubreytingum á innviði og orkuframleiðslu á Austfjörðum. Samkvæmt útreikningum vísindanefndar um loftslagsbreytingar kann sjávarborð á Austfjörðum að hækka um 9-30 cm.²¹ Mikilvægt er að kortleggja hvernig slík hækkun hefur áhrif á nýtingu og vernd strandsvæða.

Um forsendur fyrir stefnu strandsvæðisskipulagsins um innviði og orku vísast að öðru leyti til skýrslanna *Samfélag, nýting, náttúra*²² og *Afrakstur samráðs*²³ sem teknar voru saman við mótun strandsvæðisskipulagsins.

5.3. SKIPULAGSÁKVÆÐI

Stefna strandsvæðisskipulags um *Innviði og orku* sem sett er fram í kafla 5.1 hér að framan er útfærð staðbundið með skilgreiningu skipulagsreita í nýtingarflokkunum *Siglingar* og *Lagnir og vegir* sem auðkenndir eru á skipulagsupprætti og um gilda skipulagsákvæði sem tilgreind eru í köflum 5.3.1 og 5.3.2.

Ekki hefur verið mörkuð stefna um svæði til orkuvinnslu á strandsvæði Austfjarða og því eru á þessu stigi ekki skilgreindir skipulagsreitir sem helgaðir eru orkuvinnslu í strandsvæðisskipulaginu.

5.3.1. Siglingar (SI)

Á reitum sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Siglingar* (SI) á skipulagsupprætti er gert ráð fyrir umferð skipa til og frá höfn, svo sem flutningaskipa, skemmtiferðaskipa, bílferja og stærri fiskveiðiskipa.

Atvinnuveiðar geta samrýmst skilgreiningu reita í þessum nýtingarflokki. Einnig umferð vegna ferðaþjónustu og útivistar, svo sem skipulagðra ferða og ferða á eigin vegum á vélknúnum bátum, seglbátum og kajökum, auk köfunar, brimbrettaiðkunar og nytja til einkanota. Veitulagnir og sambærileg nýting getur átt við á svæðum fyrir siglingar, að teknu tilliti til hagsmuna skipaumferðar.

Á reitum sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Siglingar* skulu siglingar skipa til og frá höfn hafa forgang. Afmörkun reitanna byggist á uppsöfnuðum siglingagögnum skipa (AIS gögn) frá árunum 2017-2020²⁴ og er horft til þess hvar umferð skipa er mest og að leiðir séu færar stærri skipum eftir því sem við á. Á einstökum stöðum hefur önnur nýting áhrif á afmörkun reita sem helgaðir eru siglingum. Það á meðal annars við í utanverðum Reyðarfirði. Siglingar verða þó áfram mögulegar almennt á strandsvæði Austfjarða, með þeim takmörkunum sem þar kunna að gilda samkvæmt skipulagsákvæðum um viðkomandi reiti. Um áhrif sjókvíaldís á siglingar vísast í kafla 6.2.

²¹ Halldór Björnsson o.fl., 2018.

²² Skipulagsstofnun, 2021, b.

²³ Skipulagsstofnun, 2021, a.

²⁴ Protection of the Arctic Marine Environment, e.d.

Almenn skipulagsákvæði

Eftirfarandi skipulagsákvæði eiga almennt við á skipulagsreitum í nýtingarflokknum *Siglingar*:

- Stuðla skal að öruggum og greiðum siglingum. Jafnframt er gert ráð fyrir að bátar og skip geti siglt utan þessara reita þar sem önnur nýting takmarkar ekki siglingar. Skilgreining reita í nýtingarflokknum *Siglingar* takmarkar ekki atvinnuveiðar eða rannsóknir Hafrannsóknastofnunar að því gefnu að þær hindri ekki siglingar.
- Lagning veitulagna getur átt við á reitum fyrir *Siglingar* að teknu tilliti til siglingaöryggis.
- Almennt er ekki gert ráð fyrir haugsetningu eða efnistöku innan reita fyrir *Siglingar* en mögulegt er að veita slík leyfi að undangenginni umsögn hafnaryfirvalda þar sem ekki er mælt gegn slíkri nýtingu.
- Innan reita sem skilgreindir eru fyrir *Siglingar* er ekki gert ráð fyrir mannvirkjum eða staðbundinni starfsemi/nýtingu sem hindrar för skipa eða hefur áhrif á siglingaöryggi svo sem fiskeldi, skeldýrarækt, efnistöku, ræktun eða slætti sjávargróðurs, orkuframleiðslu, akkerislægjum eða vegum sem þvera firði.

Skipulagsákvæði fyrir einstaka skipulagsreiti

Í töflu 2 eru tilgreindir þeir reitir sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Siglingar* ásamt skipulagsákvæðum sem gilda sérstaklega um viðkomandi reit. Sértek skipulagsákvæði fyrir einstaka reiti geta falið í sér takmarkanir umfram það sem gildir samkvæmt almennum skipulagsákvæðum um nýtingarflokkinn.

Tafla 2 Reitir í nýtingarflokknum *Siglingar* (SI)

Reitur	Lýsing reita og ákvæði
SI1 Seyðisfjörður	<p>Mikil umferð stórra skipa er inn á Seyðisfjörð, þar á meðal umferð fiski- og farþegaskipa. Seyðisfjarðarhöfn er höfn í grunnneti samgangna og heimahöfn Norrænu. Einnig kemur fjöldi skemmtiferðaskipa til Seyðisfjarðar og árið 2019 voru þau hátt í 70. Fjörðurinn er þröngur og því er svæði til siglinga takmarkað miðað við umfang umferðar um skipulagsreitinn en að honum liggja þrjú skipulagsreitir sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum <i>Staðbundin nýting</i>, SN1, SN2 og SN3. Um reitinn liggur fjarskiptastrengurinn Farice1 sem tekur land á Vestdalseyri, en um hann er skilgreindur skipulagsreitur í nýtingarflokknum <i>Lagnir og vegir</i>, LV1. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjötökulögnum.</p> <ul style="list-style-type: none">- Á þeim hluta SI1 sem tekur til reits LV1 skal einnig stuðla að og viðhalda öruggum raforkuflutningi, fjarskiptum og samgöngum. Leita þarf umsagna eigenda flutningskerfa við veitingu leyfa sem kunna að hafa áhrif á öryggi þeirra.
SI2 Mjóafjörður	<p>Mjóafjarðarhöfn er ein af minnstu höfnum landsins og einkennist umferð inn Mjóafjörð af smærri bátum. Landleið að Brekkuborpinu er eingöngu sumarvegur en ferjusiglingar eru frá Neskaupstað til þorpsins yfir vetrartímann. Rannsóknarsvæði Hafrannsóknastofnunar er innan skipulagsreitsins.</p>

<p>S13 Norðfjörður</p>	<p>Norðfjarðarhöfn er höfn í grunnneti og ein aflahæsta fiskihöfn landsins. Umferð um Norðfjörð einkennist því af stærrri og minni fiskiskipum. Hafnarsvæðið í Norðfirði er á tveimur stöðum, þ.e. aðalhöfnin er innst í firðinum og bæjarbyggjurnar í miðbæ Neskaupstaðar. Reglulegar siglingar eru frá Norðfirði til Brekkuborpsins í Mjóafirði yfir vetrarmánuðina.</p>
<p>S14 Reyðarfjörður og Eskifjörður</p>	<p>Þrjár hafnir tengjast skipulagsreitnum, tvær í Reyðarfirði, þ.e. Mjóeyrarhöfn og Reyðarfjarðarhöfn, og ein í Eskifirði. Mjóeyrarhöfn er með stærrri vöruflutningahöfnum á landinu. Reyðarfjarðarhöfn og Mjóeyrarhöfn eru í grunnneti samgangna. Höfnin á Eskifirði þjónar bæði sem fiski- og vöruflutningahöfn. Mikil skipaumferð er því um Reyðarfjörð, bæði stórra flutninga- og fiskiskipa og minni skipa, sem m.a. tengist fiskveiðum og fiskeldi. Samgöngustofa hefur skilgreint Reyðarfjarðarhöfn sem skipaafdrepp (neyðarhöfn). Rannsóknarsvæði Hafrannsóknastofnunar er innan reitsins. Við Rífsker er aðliggjandi skipulagsreitir til <i>Staðbundinnar nýtingar</i>, SN5. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjótökulögnum.</p>
<p>S15 Fáskrúðsfjörður</p>	<p>Í Fáskrúðsfirði er stór fiskihöfn sem er hluti af grunnneti samgangna. Rannsóknarsvæði Hafrannsóknastofnunar er innan skipulagsreitsins. Við Fögrueyri er aðliggjandi skipulagsreitir til <i>Staðbundinnar nýtingar</i>, SN13. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjótökulögnum.</p>
<p>S16 Stöðvarfjörður</p>	<p>Í Stöðvarfirði er smábátahöfn og einkennist umferð um skipulagsreitinn af því. Rannsóknarsvæði Hafrannsóknastofnunar er innan reitsins. Aðgrunnt er á þessu svæði. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjótökulögnum.</p>
<p>S17 Breiðdalsvík</p>	<p>Á Breiðdalsvík er smábátahöfn en þaðan er stutt á miðin. Umferð um Breiðdalsvík einkennist af smábátum og ferðaþjónustusiglingum að Breiðdalsvíkurhöfn. Skipaumferð meðfram Austfjörðum liggur að mestu fyrir utan skipulagsreitinn. Aðgrunnt er í Breiðdalsvík og eyjar og sker eru um víkina. Rannsóknarsvæði Hafrannsóknastofnunar er innan svæðisins. Reiturinn er að hluta til mikilvægt fuglasvæði sem skilgreint er sem skipulagsreitir í nýtingarflokknum <i>Umhverfi og náttúra</i>, UN16. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjótökulögnum.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Á þeim hluta S17 sem tekur til reits UN16 skal einnig stuðlað að vernd umhverfis og náttúru á svæðinu. Í því felst að raska sem minnst ró dýra, vistkerfum og menningarminjum auk þess að rýra ekki gæði strandsjávar.
<p>S18 Berufjörður</p>	<p>Djúpavogshöfn samanstendur af tveimur hafnarsvæðum, Gleðivík og Gömlu höfninni við Fiskimannatanga. Í Gleðivík geta farmskip og minni skemmtiferðaskip lagst að bryggju. Höfnin er hluti af grunnneti samgangna. Um Berufjörð fara bæði stór og lítil skip en árið 2019 komu um 30 skemmtiferðaskip til Djúpavogs. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjótökulögnum.</p>
<p>S19 Hamarsfjörður og Álftafjörður</p>	<p>Engin höfn er á skipulagsreitnum en landtökustaðir eru í Papey. Aðalsiglingaleið liggur utar en um reitinn fara smærri bátar, ferðaþjónustu- og útivistarbátar, og einstaka skemmtiferðaskip. Reiturinn liggur að hluta til innan svæðis sem Náttúrufræðistofnun hefur tilnefnt á B-hluta náttúruminjasrár vegna sela og skilgreint er sem skipulagsreitir í nýtingarflokknum <i>Umhverfi og náttúra</i>, UN23.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Á þeim hluta S19 sem tekur til reits UN23 skal einnig stuðla að vernd umhverfis og náttúru á svæðinu. Í því felst að raska sem minnst ró dýra, vistkerfum og menningarminjum auk þess að rýra ekki gæði strandsjávar.

5.3.2. Lagnir og vegir

Á reitum sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Lagnir og vegir (LV)* á skipulagsuppdrætti er gert ráð fyrir veitulögnum og vegum. Ferðaþjónusta, útivist og umferð skipa geta einnig átt við á þessum svæðum að teknu tilliti til lagna og vega.

Til að tryggja öryggi og flutningsgetu raforkuflutnings- og fjarskiptakerfis og viðhald vega eru afmörkuð svæði/belti ætluð lögnum og vegum þar sem starfsemi sem kann að hafa áhrif á flutningsgetu og öryggi sæstrengja er takmörkuð/bönnuð. Afmörkun svæðanna byggist á staðsetningu núverandi strengja á svæðinu ásamt vegum sem þvera firði.

Almenn skipulagsákvæði

Eftirfarandi skipulagsákvæði eiga almennt við á skipulagsreitum í nýtingarflokknum *Lagnir og vegir*:

- Á reitunum skal stuðla að öruggum raforkuflutningi, fjarskiptum og öðrum flutningi eftir lögnum ásamt öryggi og viðhaldi vega sem þvera firði þar sem þeirra nýtur við.
- Innan reitanna eru siglingar heimilar, sem og ferðaþjónusta og útivist og önnur starfsemi sem hefur ekki áhrif á öryggi veitulagna.
- Á reitunum er ekki gert ráð fyrir starfsemi sem hefur áhrif á öryggi veitulagna. Leita þarf umsagna eigenda flutningskerfa við veitingu leyfa til efnistöku og eldis eða ræktunar nytjastofna innan marka skipulagsreita.

Skipulagsákvæði fyrir einstaka skipulagsreiti

Í töflu 3 eru tilgreindir þeir reitir sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Lagnir og vegir* ásamt skipulagsákvæðum sem gilda sérstaklega um viðkomandi reit þegar það á við. Sértek skipulagsákvæði fyrir einstaka reiti geta falið í sér takmarkanir umfram það sem gildir samkvæmt almennum skipulagsákvæðum um nýtingarflokkinn.

Tafla 3 Reitir í nýtingarflokknum *Lagnir og vegir (LV)*

Reitur	Lýsing reita og ákvæði
LV1 Seyðisfjörður	Um skipulagsreitinn liggur Farice 1 sæstrengurinn sem er ein af fjarskiptatengingum Íslands við meginland Evrópu. Strengurinn kemur á land við Vestdalseyri. Afmarkaður skipulagsreitur til siglinga til Seyðisfjarðarhafnar liggur um reitinn, SI1. <ul style="list-style-type: none">- Á þeim hluta LV1 sem liggur um SI1 skal einnig stuðla að og viðhalda öruggum og greiðum siglingum.- Á reitnum er ekki gert ráð fyrir vegþverun fjarðarins.
LV2 Mjóifjörður	Aflagður fjarskiptastrengur liggur á milli Brekkuborps í norðanverðum firðinum yfir að Reykjum í sunnanverðum firðinum. Afmörkun skipulagsreitsins stuðlar að framtíðaruppbyggingu fyrir hringtengingu rafmagns og fjarskipta í landshlutanum. <ul style="list-style-type: none">- Á reitnum er ekki gert ráð fyrir vegþverun fjarðarins.

<p>LV3 Breiðdalsvík</p>	<p>Um skipulagsreitinn liggja raforku- og fjarskiptastrengir ásamt þjóðvegi 1. Reiturinn liggur inn á svæði sem er á náttúruminjaskrá og skilgreint er sem skipulagsreitir í nýtingarflokknum <i>Umhverfi og náttúra</i>, UN15.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Þar sem LV3 liggur um UN15 skal einnig stuðla að vernd umhverfis og náttúru. Í því felst að raska sem minnst ró dýra, vistkerfum og menningarminjum auk þess að rýra ekki gæði strandsjávar.
<p>LV4 Sandbrekkuvík</p>	<p>Um skipulagsreitinn liggja tveir fjarskiptastrengir sem þvera fjörðinn milli Hellisvíkur og Þúfukletts og Æðarsteins og Þúfukletts. Á hluta reitsins er leyfi til fiskeldis. Reiturinn liggur að hluta til innan svæðis sem skilgreint er sem skipulagsreitir í nýtingarflokknum <i>Umhverfi og náttúra</i>, UN20.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Þar sem LV4 liggur um UN20 skal einnig stuðla að vernd umhverfis og náttúru. Í því felst að raska sem minnst ró dýra, vistkerfum og menningarminjum auk þess að rýra ekki gæði strandsjávar. - Á reitnum er ekki gert ráð fyrir vegþverun fjarðarins.
<p>LV5 Svarthamarsvík</p>	<p>Um skipulagsreitinn liggja raforku- og fjarskiptastrengir sem þvera fjörðinn milli Svarthamarsvíkur og Tittlingshaga. Reiturinn liggur að hluta til innan svæðis sem skilgreint er sem skipulagsreitir í nýtingarflokknum <i>Umhverfi og náttúra</i>, UN20.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Þar sem LV5 liggur um UN20 skal einnig stuðla að vernd umhverfis og náttúru. Í því felst að raska sem minnst ró dýra, vistkerfum og menningarminjum auk þess að rýra ekki gæði strandsjávar. - Á reitnum er ekki gert ráð fyrir vegþverun fjarðarins.
<p>LV6 Leynistangi</p>	<p>Um skipulagsreitinn liggur fjarskiptastrengur sem þverar fjörðinn milli Leynistanga og Staðareyrar. Reiturinn liggur inni á svæði sem skilgreint er sem skipulagsreitir í nýtingarflokknum <i>Umhverfi og náttúra</i>, UN19.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Þar sem LV6 liggur um UN19 skal einnig stuðla að vernd umhverfis og náttúru. Í því felst að raska sem minnst ró dýra, vistkerfum og menningarminjum auk þess að rýra ekki gæði strandsjávar. - Á reitnum er ekki gert ráð fyrir vegþverun fjarðarins.
<p>LV7 Botn Berufjarðar</p>	<p>Um skipulagsreitinn liggur þjóðvegur 1 sem þverar botn fjarðarins. Reiturinn liggur um svæði sem skilgreint er sem skipulagsreitir í nýtingarflokknum <i>Umhverfi og náttúra</i>, UN19.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Þar sem LV7 liggur um UN19 skal einnig stuðla að vernd umhverfis og náttúru. Í því felst að raska sem minnst ró dýra, vistkerfum og menningarminjum auk þess að rýra ekki gæði strandsjávar.
<p>LV8 Hamarsfjörður</p>	<p>Um skipulagsreitinn liggja fjarskiptastrengir sem þvera fjörðinn milli Hellratanga og Hlauphóla. Reiturinn liggur að hluta til um svæði sem skilgreint er sem skipulagsreitir í nýtingarflokknum <i>Umhverfi og náttúra</i>, UN22.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Þar sem LV8 liggur um UN22 skal einnig stuðla að vernd umhverfis og náttúru. Í því felst að raska sem minnst ró dýra, vistkerfum og menningarminjum auk þess að rýra ekki gæði strandsjávar. - Á reitnum er ekki gert ráð fyrir vegþverun fjarðarins.
<p>LV9 Álftafjörður</p>	<p>Um skipulagsreitinn liggja fjarskiptastrengir sem þvera fjörðinn milli Skipsness og Ósness. Reiturinn liggur um svæði sem skilgreint er sem skipulagsreitir í nýtingarflokknum <i>Umhverfi og náttúra</i>, UN23.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Þar sem LV9 liggur um UN23 skal einnig stuðla að vernd umhverfis og náttúru. Í því felst að raska sem minnst ró dýra, vistkerfum og menningarminjum auk þess að rýra ekki gæði strandsjávar. - Á reitnum er ekki gert ráð fyrir vegþverun fjarðarins.

5.3.3. Orkuvinnsla (O)

Reitir þar sem gert er ráð fyrir orkuvinnslu og veitulögnum sem henni tengjast.

Atvinnuveiðar, umferð skipa, ferðaþjónusta og útivist og sambærileg nýting getur farið fram á svæðum sem skilgreind eru fyrir orkuvinnslu, að teknu tilliti til hagsmuna orkuvinnslu.

Ekki hefur verið mörkuð stefna um svæði til orkuvinnslu á strandsvæði Austfjarða og því eru ekki skilgreindir reitir í nýtingarflokknum *Orkuvinnsla*.

6. Auðlindanýting

6.1. STEFNA

- Nýting auðlinda strandsvæðis Austfjarða byggir á vistkerfisnálgun og rýri ekki vistkerfi, náttúru- og menningarminjar eða ástand sjávar.
- Stuðlað verði að fjölbreyttri nýtingu strandsvæðis Austfjarða og sveigjanleika í auðlindanýtingu.
- Gætt verði að samræmi í stefnu um nýtingu og vernd á strandsvæði Austfjarða og skipulagi sveitarfélaga og leitast við að draga úr árekstrum ólíkrar nýtingar og verndar.
- Nýting auðlinda á strandsvæði Austfjarða hafi kolefnishlutleysi að leiðarljósi og lágmarki neikvæð umhverfisáhrif.

6.2. FORSENDUR OG ÁSKORANIR

Athafnarými á strandsvæðum

Rými til athafna á strandsvæðum er takmörkuð auðlind. Til þess að stuðla að fjölbreyttri nýtingu strandsvæða er mikilvægt að skilgreina í strandsvæðisskipulagi reiti fyrir mismunandi nýtingu. Þannig má tryggja ólíkri starfsemi athafnarými um leið og þeim aðstæðum sem er grundvöllur ólíkrar nýtingar er viðhaldið, í sátt við umhverfi og náttúru. Við skilgreiningu reita til hverskonar nýtingar á strandsvæðum er einnig mikilvægt að huga að samræmi við stefnu um landnotkun á landi.

Svæði til athafna á strandsvæðum getur takmarkast bæði af náttúrufarslegum aðstæðum en einnig af annarri starfsemi. Það á til dæmis við um staðbundna nýtingu sem getur takmarkað aðgengi að veiðislóð, einnig siglingar í og úr höfn sem takmarka staðbundna nýtingu og legu sæstrengja sem útiloka veiðar með ákveðnum veiðarfærum og svo mætti áfram telja. Þá eru ótaldar takmarkanir vegna eðlissæna eiginleika sem tiltekin nýting krefst, svo sem straumar, dýpi, hitastig og veðurfar. Ýmis starfsemi getur farið saman og á það sérstaklega við um starfsemi sem ekki er staðbundin eða háð föstum búnaði eins og atvinnuveiðar, ferðaþjónusta og útivist og hefðbundin hlunnindanýting. Nýting sem krefst staðbundins búnaðar er útilokandi fyrir flesta starfsemi þar sem honum er komið fyrir. Ýmis starfsemi getur þó farið fram innan þeirra reita sem ætlaðir eru til staðbundinnar nýtingar þegar fastur búnaður er ekki til staðar. Ólík starfsemi getur einnig notið góðs af nálægð hver við aðra. Möguleg

samlegð fiskeldis við skeldýra- og þörungarækt hefur verið nefnd í því samhengi, svo dæmi sé tekið. Mikilvægt er að stuðla að sem mestri samlegð í nýtingu einstakra reita innan skipulagssvæðisins til þess að styðja við fjölbreytta nýtingu strandsvæðis Austfjarða.

Vaxandi fiskeldi

Mikill vöxtur í fiskeldi er ein helsta áskorunin í strandsvæðisskipulagi Austfjarða. Austfirðir eru eitt af fáum svæðum við strendur Íslands sem er hentugt fyrir fiskeldi og er ekki friðað fyrir eldi laxfiska í sjó samkvæmt auglýsingu um friðunarsvæði í sjó.²⁵ Múlaþing og Fjarðabyggð hafa ásamt öðrum sjávarútvegssveitarfélögum lagt fram stefnu í fiskeldi þar sem markmiðið er meðal annars að nýta þau tækifæri sem felast í auknu fiskeldi með sjálfbærni að leiðarljósi.

Um starfsemi fiskeldis gilda lög um fiskeldi nr. 71/2008 og reglugerðir settar á grundvelli þeirra. Matvælaráðherra ákveður hvaða firði eða hafsvæði skuli meta til burðarþols gagnvart fiskeldi þar sem lagt er mat á hversu mikið lífrænt álag tiltekið svæði þolir. Burðarþol hefur verið metið fyrir Seyðisfjörð, Reyðarfjörð, Fáskrúðsfjörð, Stöðvarfjörð og Berufjörð. Auk burðarþols takmarkast eldi einnig af áhættumati erfðablöndunar en það segir til um hversu mikið af frjóum fiski megi ala í hverjum firði. Áhugi er fyrir auknu fiskeldi á svæðinu og fyrirséð að nýting þess taki mestum breytingum í tengslum við fiskeldi á næstu árum. Áskoranir skipulagsins felast meðal annars í því að afmarka ákveðna reiti sem ætlaðir eru til staðbundinnar nýtingar eins og fiskeldis en að veita jafnframt ákveðinn sveigjanleika til breytinga og þróunar með hagsmuni annarrar starfsemi að leiðarljósi.

Hafrannsóknastofnun kynnti árið 2020 tillögu að eldissvæðum fyrir fiskeldi í Fáskrúðsfirði og Stöðvarfirði í samræmi við 4. gr. a í lögum um fiskeldi.

Áhrif sjókvíaeldis á siglingar

Siglingar á strandsvæðum hafa verið svo til óhindraðar frá því að Ísland byggðist. Merkingar siglinga hafa þróast út frá því að hafflöturinn sé hindrunarlaus og því hefur verið horft til þess hvar þægilegast er að koma upp siglingamerkjum sem skilgreina öruggar siglingaleiðir. Með sjókvíaeldi kom inn ný starfsemi á firði og flóa sem þarf sitt rými á haffletinum og hefur því áhrif á hvernig siglingum er háttað. Í einhverjum tilvikum hefur ekki verið lagt fullnægjandi mat á áhrif sjókvíaeldis á siglingar og því mikilvægt að koma slíku áhrifamati í fastar skorður.

Ísland er aðili að Alþjóðasiglingamálastofnuninni, IMO (International Maritime Organisation), sem sér um setningu alþjóðareglna á sviði siglingamála. Ísland er skuldbundið til að merkja með ákveðnum hætti öruggar siglingaleiðir og að færa þær upplýsingar inn á sjókort samkvæmt alþjóðlegum stöðlum. Jafnframt hefur Ísland gengist undir að taka skuli mið af alþjóðlegum tilmælum og viðmiðunarreglum þegar sett er upp leiðsögukerfi fyrir sjófarendur. Það er gert til þess að sjófarendur upplifi kerfið sem einsleitt og það virki á sama hátt á alþjóðavísu. Þannig á alltaf að vera hægt að sigla án nokkurra hindrana í hvítum ljósgeira hvar sem er í veröldinni.

²⁵ Auglýsing um friðunarsvæði, þar sem eldi laxfiska (fam. salmonidea) í sjókvíum er óheimilt nr. 460/2004.

Mikilvægt er að í því ferli sem leiðir til útgáfu leyfa fyrir sjókvíaeldi sé alltaf unnið áhættumat siglinga en samkvæmt alþjóðasamningi um öryggi mannlífa á hafinu, SOLAS samningnum, á að vinna slíkt mat þegar sett eru upp leiðarmerki fyrir siglingar. Öll starfsemi sem hefur fastan búnað á haffletinum er líkleg til að hafa einhver áhrif á merktar siglingaleiðir. Niðurstöður áhættumats þurfa að skila sér í leyfisskilmála og geta varðað endanlega staðsetningu sjókvía, fyrirkomulag festinga, merkingar sjókvía og skerminngu vinnulýsingar svo eitthvað sé nefnt. Í einhverjum tilvikum kann fyrirhuguð staðsetning sjókvía að hafa þau áhrif að breyta þurfi merkingum. Í þeim tilvikum er mikilvægt að þær breytingar fari eftir viðurkenndu alþjóðlegu ferli og að engin starfsemi sé heimiluð á þeim hluta hafflatar sem merktur er sem örugg siglingaleið fyrr en búíð er að breyta þeim merkingum.

Veiðar og önnur nýting

Fiskveiðar hafa verið grundvallarnýting strandsvæða Austfjarða. Mikilvægt er að taka tillit til veiðihagsmuna og að svæði sem ætluð eru til veiða auk annarra nytja, sem ekki eru takmarkandi fyrir veiðar, séu skilgreind þótt nýting og vernd fiskistofna falli ekki undir lög um skipulag haf- og strandsvæða. Upplýsingar um mikilvæg veiðisvæði innan skipulagssvæðisins liggja ekki fyrir en til grundvallar skipulagsvinnunni eru gögn Hafrannsóknastofnunar um veiðar eftir veiðarfærum á árunum 2015-2019.

Veiðar með krók, netum, línu, dragnót og plóg eru stundaðar innan skipulagssvæðisins. Á flestum svæðum eru stundaðar veiðar með einhverjum þessara veiðarfæra. Ýmsar takmarkanir hafa verið settar við veiðar á grundvelli laga um fiskveiðilandhelgi Íslands nr. 79/1997, meðal annars reglugerð nr. 963/2019 um veiðar með dragnót, reglugerð nr. 741/2019 um veiðar á sæbjúgum og reglugerð nr. 965/2019 um tímabundnar lokanir á veiðisvæðum á grunnslóð við Ísland. Eðli auðlindarinnar er þó þannig að hún færir til og getur það því verið erfiðleikum háð að staðsetja góða veiðislóð. Því er mikilvægt að skipulagið veiti nægjanlegt svigrúm fyrir veiðar á skipulagssvæðinu.

Kolefnishlutleysi

Flest bendir til þess að loftslagsmál verði eitt mikilvægasta viðfangsefni stjórnvalda og almennings á komandi áratugum. Íslensk stjórnvöld hafa skuldbundið sig til að draga verulega úr losun gróðurhúsalofttegunda hér á landi, meðal annars á grundvelli Parísarsamningsins og EES-samningsins. Loftslagsmál eru eitt af helstu áherslumálum ríkisstjórnarinnar og í sáttmála hennar er mörkuð stefna um kolefnishlutleysi Íslands árið 2040. Stjórnvöld kynntu árið 2020 aðra útgáfu aðgerðaáætlunar í loftslagsmálum. Meðal aðgerða í henni er að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda frá skipum og höfnum, meðal annars með orkuskiptum og rafvæðingu hafna. Það er því mikilvægt að starfsemi á strandsvæðum stefni að kolefnishlutleysi.

Samspil nýtingar á landi og standsvæðum

Nýtingu strandsvæða fylgir oftast nær einhver starfsemi í landi, hvort sem það eru fiskveiðar, fiskeldi, efnistaka eða ferðaþjónusta. Því er mikilvægt að samspil og samræmi sé á milli skipulagsáætlana á strandsvæðum og skipulagsáætlana á landi þar sem starfsemi á strandsvæðum getur fylgt uppbygging á landi. Þá er einnig mikilvægt að samspil sé milli þess hvernig nýtingu eða vernd er háttáð á landi og á strandsvæðum. Sem dæmi er eftirsóknarvert að stuðla að vernd umhverfis og náttúru á strandsvæðum þar sem aðliggjandi land nýtur verndar og/eða er mikilvægur áfangastaður ferðamanna þannig að land og strandsvæði myndi eina heild. Jafnframt að nýtingu auðlinda sé beint á svæði sem þegar eru nýtt og tengjast innviðum á landi.

Með vistkerfisnálgun er átt við að auðlindanýting sé byggð á vísindalegri þekkingu á viðkomandi vistkerfi, að eftirlit sé haft með ástandi þess og heildarstjórnun og samræming á athöfnum manna viðhaldi vistkerfinu ósködduðu í samræmi við stefnumörkun um líffræðilega fjölbreytni.

Takmarkaðar upplýsingar

Upplýsingar um nýtingu strandsvæða liggja fyrir til dæmis í útgefnum leyfum til fiskeldis, efnistöku og fyrir varpi efna í hafið. Einnig liggja fyrir upplýsingar um hvar veiðar eru stundaðar sem og um friðlýst æðarvarp. Hins vegar liggja ekki fyrir upplýsingar um hvaða svæði eru hentug til fiskeldis eða greining á helstu veiðislóðum á strandsvæðum. Hugmyndir um nýja starfsemi á strandsvæðum eins og ræktun á stórþara hafa komið fram í samráði við íbúa og hagsmunaaðila við mótun strandsvæðisskipulags á Austfjörðum en greining á því hverskonar svæði henta til slíkrar ræktunar liggur ekki fyrir. Því er mikilvægt að skipulagið sé sveigjanlegt og að svigrúm sé fyrir þróun og nýsköpun við nýtingu á svæðinu.

Vistkerfisnálgun er viðtekin aðferð við stjórn nýtingar á strandsvæðum og felst í því að ákvarðanir séu byggðar á þekkingu á viðkomandi vistkerfi, að eftirlit sé haft með áhrifum nýtingar á það og að brugðist sé við breytingum. Þekking á vistkerfum strandsvæða hefur verið að byggjast upp með rannsóknum og vöktun á lífríki þeirra. Ýmsar ákvarðanir um nýtingu strandsvæða eru teknar á grundvelli rannsókna á lífríki sjávar. Má þar nefna ákvarðanir um leyfi til fiskeldis sem byggjast á burðarþolsmati viðkomandi svæðis þar sem lagt hefur verið mat á ýmsa þætti, svo sem álag á lífríki botns og súrefnisstyrk. Mikilvægt er að efla áframhaldandi rannsóknir og vöktun á vistkerfum skipulagssvæðisins og nýta þær upplýsingar sem safnað er við vöktun og mælingar í tengslum við núverandi nýtingu. Þá liggja ekki fyrir upplýsingar um menningarminjar á hafsbotni sbr. kafla 4.2 og því mikilvægt að leitað sé umsagnar Minjastofnunar vegna framkvæmda á skipulagssvæðinu, við umhverfismat framkvæmda og áður en leyfi er veitt.

Um forsendur fyrir stefnu strandsvæðisskipulagsins um auðlindanýtingu vísast að öðru leyti til skýrslanna *Samfélag, nýting, náttúra*²⁶ og *Afrakstur samráðs*²⁷ sem teknar voru saman við mótun strandsvæðisskipulagsins.

6.3. SKIPULAGSÁKVÆÐI

Stefna strandsvæðisskipulags um *Auðlindanýtingu* sem sett er fram í kafla 6.1 að framan er útfærð staðbundið með skilgreiningu skipulagsreita í nýtingarflokknum *Staðbundin nýting og Almenn nýting* sem auðkenndir eru á skipulagsuppdrætti og um gilda skipulagsákvæði sem tilgreind eru í kafla 6.3.1 og 6.3.2.

6.3.1. Staðbundin nýting (SN)

Á reitum sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Staðbundin nýting (SN)* á skipulagsuppdrætti er gert ráð fyrir staðbundinni nýtingu auðlinda, svo sem fiskeldi, skeldýrarækt, efnistöku og ræktun og slætti sjávargróðurs.

Atvinnuveiðar, ferðaþjónusta, útivist og sambærileg nýting geta farið fram á reitum fyrir staðbundna nýtingu að teknu tilliti til hagsmuna staðbundinnar nýtingar.

Almenn skipulagsákvæði

Eftirfarandi skipulagsákvæði eiga almennt við á skipulagsreitum í nýtingarflokknum *Staðbundin nýting*:

²⁶ Skipulagsstofnun, 2021, b.

²⁷ Skipulagsstofnun, 2021, a.

- Gert er ráð fyrir uppbyggingu staðbundinnar nýtingar á reitunum og skal aðstæðum til hennar viðhaldið.
- Atvinnuveiðar, ferðapjónusta og útivist geta farið fram innan reitanna þar sem fastur búnaður er ekki til staðar og truflun verður ekki á staðbundinni starfsemi eða slík umferð/nýting takmarkar ekki þróunarmöguleika staðbundinnar nýtingar.
- Við ákvörðun um staðsetningu á búnaði eða starfsemi innan reita þarf að liggja til grundvallar áhættumat um siglingaöryggi í samráði við Vegagerð, Samgöngustofu, Landhelgisgæslu og viðkomandi hafnaryfirvöld.
- Óskyldir aðilar skulu hafa samráð vegna útfærslu nýtingar og staðsetningar á búnaði eða starfsemi innan sama reits.
- Ekki er gert ráð fyrir orkuvinnslu, akkerislægjum, haugsetningu eða vegum sem þvera firði á reitum sem skilgreindir eru fyrir staðbundna nýtingu þar sem slík starfsemi getur takmarkað nýtingu svæðisins. Það sama á við um lagningu sæstrengja að undanskildum þeim sem tengjast viðkomandi starfsemi.

Skipulagsákvæði fyrir einstaka skipulagsreiti

Í töflu 4 eru tilgreindir þeir reitir sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Staðbundin nýting* ásamt skipulagsákvæðum sem gilda sérstaklega um viðkomandi reit, þegar það á við. Sértek skipulagsákvæði fyrir einstaka reiti geta falið í sér takmarkanir umfram það sem gildir samkvæmt almennum skipulagsákvæðum um nýtingarflokkinn.

Tafla 4 Reitir í nýtingarflokknum Staðbundin nýting (SN)

Reitir	Lýsing reita og ákvæði
SN1 Sörlastaðavík	<p>Innan skipulagsreitsins liggur fyrir umsókn um leyfi til fiskeldis. Veiðar eru stundaðar á reitnum með línu og krók samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019. Aðliggjandi er reitur fyrir siglingar, SI1. Reiturinn er að hluta innan hvíta ljósgeira Brimnessvita sem hefur áhrif á fyrirkomulag búnaðar innan reitsins þar sem ekki má sigla nær jaðri sjókvíaeldisstöðva en 50 metra samkvæmt reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Þar sem leyfissvæði fiskeldis liggur að hvítum ljósgeira vitaljósa skal sjókvíaeldisstöð ekki vera nær mörkum ljósgeirans en 50 metra. Botnfestingar fiskeldiskvía (tóg og akkeri) skulu vera á meira en 15 metra dýpi (miðað við sjókortanúll) þar sem þær eru innan þess svæðis sem hvítur vitageiri afmarkar.
SN2 Selstaðavík	<p>Innan skipulagsreitsins liggur fyrir umsókn um leyfi til fiskeldis. Veiðar eru stundaðar á reitnum með línu og krók samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019. Aðliggjandi er reitur fyrir siglingar, SI1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Þar sem leyfissvæði fiskeldis liggur að hvítum ljósgeira vitaljósa skal sjókvíaeldisstöð ekki vera nær mörkum ljósgeirans en 50 metra. Botnfestingar fiskeldiskvía (tóg og akkeri) skulu vera á meira en 15 metra dýpi (miðað við sjókortanúll) þar sem þær eru innan þess svæðis sem hvítur vitageiri afmarkar. - Áður en leyfi til fiskeldis er veitt á reitnum þarf að liggja fyrir nánara mat á hættu á ofnflóðum og þannig mögulegri hættu á slysasleppingu vegna ofanflóða.

SN3
Skálanesbót

Innan skipulagsreitsins liggur fyrir umsókn um leyfi til fiskeldis. Einnig er ferðaþjónusta stunduð við Skálanes. Veiðar eru stundaðar á reitnum með línu og krók samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019.

SN4
Mjóafjörður

Hafrannsóknastofnun vinnur að burðarþolsmati fyrir Mjóafjörð og hefur í þeirri vinnu skilgreint svæðið sem mögulegt eldissvæði.

SN5
Rifsker

Á skipulagsreitnum er leyfi til fiskeldis. Aðliggjandi svæði á landi nýtur hverfisverndar sem felst í verndun á sérstöðu svæðisins en ekki síður í mikilvægi þeirrar heildar sem landslag, jarðmyndanir, lífríki og menningarminjar mynda á svæðinu. Samkvæmt heimildum Minjastofnunar Íslands er vitað um minjar alveg við sjávarsíðuna. Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar 2015-2019 eru stundaðar veiðar með línu og krók á reitnum. Samkvæmt siglingagögnum frá PAME frá árunum 2017-2020 er talsverð umferð skipa um reitinn og mun því umferð skipa færast nær miðju fjarðarins. Aðliggjandi er reitur fyrir siglingar, SI4. Reiturinn er að hluta innan hvíta ljósgeira Seleyjarvita og nálægt hvíta ljósgeira Vattarnesvita sem hefur áhrif á fyrirkomulag búnaðar innan reitsins þar sem ekki má sigla nær jaðri sjókvíaeldisstöðva en 50 metra samkvæmt reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020.

- Þar sem leyfissvæði fiskeldis liggur að hvítum eða innan hvíts ljósgeira vitaljosa skal sjókvíaeldisstöð ekki vera nær mörkum ljósgeirans en 50 metra. Botnfestingar fiskeldiskvía (tóg og akkeri) skulu vera á meira en 20 metra dýpi (miðað við sjókortanúll) þar sem þær eru innan þess svæðis sem hvítur vitageiri afmarkar.

SN6
Bjarg

Á skipulagsreitnum er leyfi til fiskeldis. Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar 2015-2019 eru veiðar með línu stundaðar á reitnum. Reiturinn er að hluta innan hvíta ljósgeira Vattarnesvita sem hefur áhrif á fyrirkomulag búnaðar innan reitsins þar sem ekki má sigla nær jaðri sjókvíaeldisstöðva en 50 metra samkvæmt reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020. Samkvæmt heimildum Minjastofnunar Íslands er vitað um minjar alveg við sjávarsíðuna.

- Þar sem leyfissvæði fiskeldis liggur að hvítum ljósgeira vitaljosa skal sjókvíaeldisstöð ekki vera nær mörkum ljósgeirans en 50 metra. Botnfestingar fiskeldiskvía (tóg og akkeri) skulu vera á meira en 20 metra (miðað við sjókortanúll) dýpi þar sem þær eru innan þess svæðis sem hvítur vitageiri afmarkar.

SN7
Sigmundarhús

Á skipulagsreitnum er í gildi leyfi til fiskeldis. Aðliggjandi reitnum á landi er friðlýst svæði sem er hluti af Gerpissvæðinu. Það hefur hátt verndargildi sem byggist á mikilvægi jarðminja, landslags, útivistargildis og menningarsögu. Innan Gerpissvæðisins er Helgustaðanáma, gömul silfurbergsnáma sem er friðlýst náttúruvætti. Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar 2015-2019 eru veiðar með línu stundaðar á skipulagsreitnum. Reiturinn er að hluta til innan siglingageira Vattarnesvita sem hefur áhrif á fyrirkomulag búnaðar innan reitsins þar sem ekki má sigla nær jaðri sjókvíaeldisstöðva en 50 metra samkvæmt reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020.

- Þar sem leyfissvæði fiskeldis liggur að hvítum ljósgeira vitaljosa skal sjókvíaeldisstöð ekki vera nær mörkum ljósgeirans en 50 metra. Botnfestingar fiskeldiskvía (tóg og akkeri) skulu vera á meira en 20 metra dýpi (miðað við sjókortanúll) þar sem þær eru innan þess svæðis sem hvítur vitageiri afmarkar.
- Við ákvörðum um leyfisveitingar skal taka afstöðu til sjónrænna áhrifa af starfsemi vegna nálægðar við landslagsverndarsvæði.

SN8
Gripaldi

Á skipulagsreitnum er leyfi til fiskeldis. Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019 eru stundaðar veiðar með línu á reitnum. Reiturinn er að hluta til innan siglingageira Vattarnesvita sem hefur áhrif á fyrirkomulag búnaðar innan reitsins þar sem ekki má sigla nær jaðri sjókvíaeldisstöðva en 50 metra samkvæmt reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020.

- Þar sem leyfissvæði fiskeldis liggur að hvítum ljósgeira vitaljósa skal sjókvíaeldisstöð ekki vera nær mörkum ljósgeirans en 50 metra. Botnfestingar fiskeldiskvía (tóg og akkeri) skulu vera á meira en 20 metra dýpi (miðað við sjókortanúll) þar sem þær eru innan þess svæðis sem hvítur vitageiri afmarkar.

SN9
Landamótstangi

Á skipulagsreitnum er leyfi til leitar og rannsóknar á möl og sandi.

SN10
Hafranes

Á skipulagsreitnum er leyfi til fiskeldis. Reiturinn er að hluta til innan siglingageira Vattarnesvita sem hefur áhrif á fyrirkomulag búnaðar innan reitsins þar sem ekki má sigla nær jaðri sjókvíaeldisstöðva en 50 metra samkvæmt reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020. Friðlýst æðarvarp er í grennd á Hafranesi, en takmarkanir eru á notkun skotvopna og lagningu neta í sjó nálægt friðlýstu æðarvarpi skv. reglugerð nr. 252/1996.

- Þar sem leyfissvæði fiskeldis liggur að hvítum ljósgeira vitaljósa skal sjókvíaeldisstöð ekki vera nær mörkum ljósgeirans en 50 metra. Botnfestingar fiskeldiskvía (tóg og akkeri) skulu vera á meira en 20 metra dýpi (miðað við sjókortanúll) þar sem þær eru innan þess svæðis sem hvítur vitageiri afmarkar.
- Við umhverfismat og ákvörðun um leyfisveitingar skal taka afstöðu til vöktunar fuglalífs þar sem starfsemi kann að hafa áhrif á það.

SN11
Kolmúli og Vattarnes

Á skipulagsreitnum er leyfi til fiskeldis. Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar 2015-2019 eru veiðar með línu og dragnót stundaðar í jaðri reitsins. Reiturinn er að hluta til innan siglingageira Vattarnesvita sem hefur áhrif á fyrirkomulag búnaðar innan reitsins þar sem ekki má sigla nær jaðri sjókvíaeldisstöðva en 50 metra samkvæmt reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020. Friðlýst æðarvarp er í grennd í Vattarnesi og Hafranesi, en takmarkanir eru á notkun skotvopna og lagningu neta í sjó nálægt friðlýstu æðarvarpi skv. reglugerð nr. 252/1996.

- Þar sem leyfissvæði fiskeldis liggur að hvítum ljósgeira vitaljósa skal sjókvíaeldisstöð ekki vera nær mörkum ljósgeirans en 50 metra. Botnfestingar fiskeldiskvía (tóg og akkeri) skulu vera á meira en 20 metra dýpi (miðað við sjókortanúll) þar sem þær eru innan þess svæðis sem hvítur vitageiri afmarkar.
- Við umhverfismat og ákvörðun um leyfisveitingar skal taka afstöðu til vöktunar fuglalífs þar sem starfsemi kann að hafa áhrif á það.

SN12
Höfðahúsabót

Á skipulagsreitnum er leyfi til fiskeldis. Neta-, línu- og dragnótaveiðar eru stundaðar á reitnum samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar frá 2015-2019. Aðliggjandi er reitur sem skilgreindur er í nýtingarfloknum *Siglingar*, SI5. Reiturinn er innan hvíta ljósgeira Hafnarnesvita sem hefur áhrif á fyrirkomulag búnaðar innan reitsins þar sem ekki má sigla nær jaðri sjókvíaeldisstöðva en 50 metra samkvæmt reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020. Friðlýst æðarvarp er í grennd í Víkurgerði og á Kolfreyjustað, en takmarkanir eru á notkun skotvopna og lagningu neta í sjó nálægt friðlýstu æðarvarpi skv. reglugerð nr. 252/1996.

- Við umhverfismat og ákvörðun um leyfisveitingar skal taka afstöðu til vöktunar fuglalífs þar sem starfsemi kann að hafa áhrif á það.

SN13
Fagraeyri

Á skipulagsreitnum er leyfi til fiskeldis. Neta-, línu- og dragnótaveiðar eru stundaðar á reitnum samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar frá 2015-2019. Samkvæmt siglingagögnum frá PAME frá árunum 2017-2020 er talsverð umferð skipa um reitinn og mun hún því færast nær miðju fjarðarins. Aðliggjandi er reitur í nýtingarflokknum *Umhverfi og náttúra*, UN14. Þá er aðliggjandi reitur í nýtingarflokknum *Siglingar*, SI5. Reiturinn er að hluta innan hvíta ljósgeira Hafnarnesvita sem hefur áhrif á fyrirkomulag búnaðar innan reitsins þar sem ekki má sigla nær jaðri sjókvíaeldisstöðva en 50 metra samkvæmt reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020. Friðlýst æðarvarp er í grennd á Eyri og í Víkurgerði, en takmarkanir eru á notkun skotvopna og lagningu neta í sjó nálægt friðlýstu æðarvarpi skv. reglugerð nr. 252/1996.

- Við umhverfismat og ákvörðun um leyfisveitingar skal taka afstöðu til vöktunar á lífríki við Sævarendaströnd.
- Við umhverfismat og ákvörðun um leyfisveitingar skal taka afstöðu til vöktunar fuglalífs þar sem starfsemi kann að hafa áhrif á það.

SN14
Einstigi

Á skipulagsreitnum er í gildi leyfi til fiskeldis. Neta- og línuveiðar eru stundaðar á reitnum samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar frá 2015-2019. Aðliggjandi er reitur sem skilgreindur er í nýtingarflokknum *Siglingar*, SI5. Reiturinn er innan hvíta ljósgeira Hafnarnesvita sem hefur áhrif á fyrirkomulag búnaðar innan reitsins þar sem ekki má sigla nær jaðri sjókvíaeldisstöðva en 50 metra samkvæmt reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020. Friðlýst æðarvarp er í grennd á Hvammi, en takmarkanir eru á notkun skotvopna og lagningu neta í sjó nálægt friðlýstu æðarvarpi skv. reglugerð nr. 252/1996.

- Við umhverfismat og ákvörðun um leyfisveitingar skal taka afstöðu til vöktunar fuglalífs þar sem starfsemi kann að hafa áhrif á það.

SN15
Stöðvarfjörður

Á skipulagsreitnum liggur fyrir umsókn um leyfi til fiskeldis. Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019 er veiði í firðinum lítil. Reiturinn er gegnt þéttbýlinu við Stöðvarfjörð.

- Við umhverfismat og ákvörðun um leyfisveitingar skal taka afstöðu til sjónrænna áhrifa af starfsemi vegna nálægðar við þéttbýlið í Stöðvarfirði.

SN16
Hamraborg

Á skipulagsreitnum er leyfi til fiskeldis. Aðliggjandi er mikilvægt fuglasvæði, vetrardvalarstaður straumandar. Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019 eru veiðar með dragnót, netum, krók og línu stundaðar á reitnum. Samkvæmt siglingagögnum frá PAME frá árunum 2017-2020 er umferð skipa um reitinn og mun hún vera nær miðju fjarðarins. Reiturinn er að hluta til innan hvíta ljósgeira Karlsstaðatangavita sem hefur áhrif á fyrirkomulag búnaðar innan reitsins þar sem ekki má sigla nær jaðri sjókvíaeldisstöðva en 50 metra samkvæmt reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020.

- Þar sem leyfissvæði fiskeldis liggur inn á hvítum ljósgeira vitaljósa skal sjókvíaeldisstöð ekki vera nær mörkum ljósgeirans en 50 metra. Botnfestingar fiskeldiskvía (tóg og akkeri) skulu vera á meira en 15 metra dýpi (miðað við sjókortanúll) þar sem þær eru innan þess svæðis sem hvítur vitageiri afmarkar.
- Við umhverfismat og ákvörðun um leyfisveitingar skal taka afstöðu til vöktunar fuglalífs þar sem starfsemi kann að hafa áhrif á það.

SN17
Gautavík

Á skipulagsreitnum er leyfi til fiskeldis. Reiturinn er innan mikilvægs fuglasvæðis, en svæðið er mikilvægur vetrardvalarstaður flórgoða og ef til vill himbrima. Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019 er veitt með dragnót, línu og krók á reitnum.

- Við umhverfismat og ákvörðun um leyfisveitingar skal taka afstöðu til vöktunar fuglalífs þar sem starfsemi kann að hafa áhrif á það.
-

Á skipulagsreitnum er í gildi leyfi til fiskeldis. Reiturinn er innan alþjóðlega mikilvægs fuglasvæðis sem er mikilvægur vetrardvalarstaður flórgoða og ef til vill himbrima. Einnig er friðlýst æðarvarp í grennd á Teigarhorni, en takmarkanir eru á notkun skotvopna og lagningu neta í sjó nálægt friðlýstu æðarvarpi skv. reglugerð nr. 252/1996. Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar frá 2015-2019 eru veiðar með dragnót, netum, línu og krók stundaðar á reitnum.

- Við umhverfismat og ákvörðun um leyfisveitingar á svæðinu skal taka afstöðu til vöktunar fuglalífs þar sem starfsemi kann að hafa áhrif á fugla.
-

6.3.2. Almenn nýting (A)

Á reitum sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Almenn nýting (A)* er gert ráð fyrir ferðaþjónustu og útivist, svo sem skipulögðum ferðum og ferðum á eigin vegum á vélknúnum bátum, seglbátum og kajökum, auk kőfunar, brimbrettaiðkunar og nytja til einkanota.

Akkerislægi geta verið á reitum fyrir almenna nýtingu. Hið sama gildir um atvinnuveiðar. Staðbundin auðlindanýting, svo sem fiskeldi, skeldýrarækt, efnistaka og ræktun, sláttur sjávargróðurs og sambærileg nýting, getur farið fram á reitum fyrir almenna nýtingu að teknu tilliti til hagsmuna almennrar nýtingar. Hið sama á við um veitulagnir, varp efna í hafið og umferð skipa til og frá höfn.

Almenn skipulagsákvæði

Eftirfarandi skipulagsákvæði eiga almennt við á skipulagsreitum í nýtingarflokknum *Almenn nýting*:

- Á reitunum er gert ráð fyrir almennri nýtingu strandsvæða svo sem til atvinnuveiða, ferðaþjónustu og útivistar ásamt hefðbundnum nytjum til einkanota og skal aðstæðum til almennrar nýtingar viðhaldið.
- Ekki er gert ráð fyrir orkuframleiðslu sem hefur áhrif á aðstæður til veiða, ferðaþjónustu eða útivistar. Það sama á við um lagningu vega yfir firði.

Skipulagsákvæði fyrir einstaka skipulagsreiti

Í töflu 5 eru tilgreindir þeir reitir sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Almenn nýting* ásamt skipulagsákvæðum sem gilda sérstaklega um viðkomandi reit, þegar það á við. Sértek skipulagsákvæði fyrir einstaka reiti geta falið í sér takmarkanir umfram það sem gildir samkvæmt almennum skipulagsákvæðum um nýtingarflokkinn.

Í 7. kafla, *Framfylgd skipulagsins*, eru settar fram leiðbeiningar um staðbundna nýtingu á svæðum sem skilgreind eru í nýtingarflokknum *Almenn nýting*.

Tafla 5 Reitir í nýtingarflokknum *Almenn nýting (AN)*

Reitir	Lýsing reita og skipulagsákvæði
A1 Almenningsfles og Loðmundarfjörður	Veiðar eru stundaðar úti fyrir Loðmundarfirði og á Seyðisfjarðarfloa með dragnót og línu. Netaveiðar eru stundaðar við Álftarvíkurfjall og Brimnes. Veiðar á krók eru aðallega nyrst á skipulagsreitnum, frá Breiðuvík norður í Brúnavík. Óheimilt er að veiða með handfærum frá Loðmundarfirði að Glettinganesi á tímabilinu 15. maí til 31. júlí. Takmarkanir eru á veiðum með dragnót í Loðmundarfirði og bann er við veiðum á sæbjúgum. Umferð um reitinn er aðallega tengd ferðaþjónustu og útivist. Rannsóknarsvæði Hafrannsóknastofnunar er á milli Loðmundarfjarðar og Álfavíkur.

A2
Seyðisfjörður

Innst í firðinum er akkerislægi og tryggja þarf aðkomu stórra skemmtiferðaskipa að höfninni. Þar er einnig skipsflakið El Grillo sem er merkt með ljósdufli. Norðanmegin í firðinum eru aðliggjandi svæði á landi á náttúruminjaskrá (C-hluti nr. 607) en svæðið er víðlent og fjölbreytt með litríkum bergmyndunum, svo sem líparíti. Fjölskrúðugur og sérstæður gróður og grösug dalverpi eru norðan undir Bjólfi og eyrar með minjum um byggð. Einnig nýtur svæðið hverfisverndar samkvæmt Aðalskipulagi Borgarfjarðarhrepps 2004-2016. Sunnanmegin er Austdalur sem er á náttúruminjaskrá (C-hluti nr. 608) og við Brimnes er mikilvægt fuglasvæði sem nær til sjávar. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjótökulögnum. Í Skálanesi er rannsóknarstarfsemi í menningar og fræðslusetrinu Skálanes og eru þar stundaðar rannsóknir á náttúrufari í samvinnu við erlenda háskóla.

A3
Mjóifjörður

Á skipulagsreitnum er veitt með dragnót, línu, krók og netum samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar frá 2015-2019. Í Mjóafirði gilda takmarkanir á veiðum með dragnót samkvæmt reglugerð nr. 963/2019. Fjörðurinn er lokaður fyrir veiðum á sæbjúgum. Umferð er aðallega tengd nytjum og ferðaþjónustu. Þó sigla einstaka skemmtiferðaskip inn fjörðinn í útsýnissiglingum.

A4
Norðfjarðarflói

Í mynni Norðfjarðar er akkerisstaður. Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019 eru veiðar stundaðar á öllum skipulagsreitnum, aðallega króka- og dragnótaveiðar en einnig neta- og línuveiðar. Takmarkanir eru á veiðum á sæbjúgum og veiðum með dragnót samkvæmt reglugerðum nr. 741/2019 og 963/2019. Siglingar smærri báta tengdar ferðaþjónustu, útivist og fiskveiðum eru um svæðið. Æðarvarp er sunnanmegin í Norðfirði og leyfi er á fimm stöðum til rannsókna og efnistöku. Rannsóknarsvæði Hafrannsóknastofnunar er innan reitsins. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjótökulögnum.

A5
Víkur

Veiðar eru stundaðar á skipulagsreitnum með plóg og krók samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar frá 2015-2019. Takmarkanir eru á veiðum með dragnót samkvæmt reglugerð nr. 963/2019. Talsverð umferð skipa er á jaðri reitsins og utan við Vöðlavík að innsiglingu inn Reyðarfjörð. Landtaka hefur verið í Sandvík og Vöðlavík. Í samráði við gerð strandsvæðisskipulags á Austfjörðum kom fram að sæbjúgnamið væru úti fyrir Víkum. Þar kom einnig fram að reiturinn væri mikilvægur fyrir sérstöðu Austfjarða.

A6
Reyðarfjörður

Í mynni Eskifjarðar er akkerisstaður og í mynni Reyðarfjarðar er skipalægi. Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019 eru veiðar stundaðar á skipulagsreitnum, aðallega króka- og dragnótaveiðar en einnig neta- og línuveiðar. Á stórum hluta Reyðarfjarðar eru takmarkanir á veiðum með dragnót og á sæbjúgum samkvæmt reglugerðum nr. 963/2019 og 741/2019. Umferð tengist siglingum að höfnum, nytjum í firðinum og fiskeldi. Í samráði við gerð strandsvæðisskipulags á Austfjörðum kom fram að kajaksiglingar væru stundaðar í Reyðarfirði auk þess sem ýmis útivist og nýting auðlinda væri á reitnum og við hann, svo sem sjósund og kræklingatínsla. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjótökulögnum.

A7
Fáskrúðsfjörður

Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019 eru veiðar stundaðar á skipulagsreitnum. Aðallega er veitt á krók og með dragnót, en einnig eru línur og net lögð. Takmarkanir eru á veiðum með dragnót í hluta Fáskrúðsfjarðar samkvæmt reglugerð nr. 963/2019, á sæbjúgum samkvæmt reglugerð nr. 741/2019 og á veiðum á grunnslóð samkvæmt reglugerð nr. 965/2019. Rannsóknarsvæði Hafrannsóknastofnunar er innan reitsins norður af Skrúð. Umferð tengist siglingum að höfninni, nytjum í firðinum, fiskeldi og ferðaþjónustu. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjótökulögnum.

A8
Stöðvarfjörður

Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019 eru veiðar aðallega stundaðar við utanverðan fjörðinn og úti fyrir honum. Veitt er á krók og með línu og plóg við Fles og Fjarðarboða. Á skipulagsreitnum eru takmarkanir á handfæraveiðum samkvæmt reglugerð nr. 965/2019, veiðum með dragnót samkvæmt reglugerð nr. 963/2019 og veiðum á sæbjúgum samkvæmt reglugerð nr. 741/2019. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjótökulögnum.

A9
Breiðdalsvík

Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019 eru veiðar aðallega stundaðar við utanverða Breiðdalsvík. Helst er veitt með krók og plóg innan svæðisins en einnig eru stundaðar dragnótaveiðar. Á skipulagsreitnum eru takmarkanir á handfæraveiðum samkvæmt reglugerð nr. 965/2019, veiðum með dragnót samkvæmt reglugerð nr. 963/2019 og veiðum á sæbjúgum samkvæmt reglugerð nr. 741/2019. Aðgrunnt er í Breiðdalsvík sem hefur takmarkandi áhrif á umferð skipa. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjótökulögnum.

A10
Berufjörður

Við Djúpavog er akkerisstaður. Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019 eru veiðar stundaðar á skipulagsreitnum. Aðallega er veitt með dragnót og línu en einnig eru stundaðar neta- og krókaveiðar. Takmarkanir eru á veiðum með dragnót samkvæmt reglugerð nr. 963/2019. Berufjörður er að hluta til innan mikilvægs fuglasvæðis sem afmarkast við ósa Búlandsár norður að Tittlingshaga við Fagrahvamm. Þar er vetrardvalarstaður flórgoða og að öllum líkindum himbrima. Innan reitsins, nærri þéttbýli, má gera ráð fyrir útrásum vegna fráveitu sveitarfélaga eða sjótökulögnum.

A11
Hamarsfjörður og
Álftafjörður

Samkvæmt gögnum Hafrannsóknastofnunar um veiðar á árunum 2015-2019 eru veiðar mest stundaðar syðst á skipulagsreitnum, utan við Starmýrarfjörur. Aðallega er veitt með dragnót, plóg og krók en einnig eru neta- og línulagnir við utanvert svæðið. Engin höfn er á svæðinu en landtaka er í Papey. Aðliggjandi er víðfeðmt svæði sem Náttúrufræðistofnun hefur lagt til að fari á B-hluta náttúruminjaskrár vegna sela. Rannsóknarsvæði Hafrannsóknastofnunar er syðst á reitnum. Í samráði við gerð strandsvæðisskipulags á Austfjörðum kom fram að skelfiskveiðar væru stundaðar á reitnum, úti á Hrómundarbót og í kringum Papey. Þar kom einnig fram að á reitnum væri stundaður kajakróður og boðið upp á skoðunarferðir.

7. Framfylgd skipulagsins

Stefna um nýtingu og vernd á skipulagssvæðinu er sett fram í strandssvæðisskipulaginu, sbr. stefnu og skipulagsákvæði í köflum 2-6 hér að framan og skipulagsupprátt. Öll leyfi til framkvæmda og starfsemi á svæðinu skulu vera í samræmi við strandssvæðisskipulagið. Jafnframt skal starfsemi sem ekki er háð staðbundnum leyfum taka mið af stefnu og ákvæðum strandssvæðisskipulagsins. Ef vafi leikur á, leiðbeinir Skipulagsstofnun um samræmi framkvæmda og starfsemi við strandssvæðisskipulagið. Í þeim tilvikum er mikilvægt að leyfisveitendur leiti umsagnar Skipulagsstofnunar um samræmi við strandssvæðisskipulag snemma í leyfisveitingarferlinu og umhverfismatsferli þar sem það á við. Skipulagsstofnun leggur þá mat á hvort leggja þurfi viðkomandi erindi undir svæðisráð.

7.1. STARFSEMI Á VIÐKVÆMUM SVÆÐUM

Gert er ráð fyrir að ferðaþjónusta og útivist geti almennt farið fram á reitum sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Umhverfi og náttúra*. Mikil og hávaðasöm umferð manna getur þó valdið truflun á dýralífi og raski á viðkvæmum svæðum. Því er mikilvægt að aðilar sem stunda starfsemi nærri villtu dýralífi og viðkvæmum vistkerfum sýni sérstaka aðgát, valdi ekki óþarfa truflun eða ágangi og beini eftir atvikum vélknúinni umferð á önnur svæði.

7.2. VISTKERFISNÁLGUN, UMHVERFISVÖKTUN

Eins og fram kemur í 2. kafla er sjálfbær nýting og vistkerfisnálgun meðal leiðarljósa Strandssvæðisskipulags Austfjarða.

Vistkerfisnálgun felur í sér að ákvarðanir um nýtingu séu byggðar á þekkingu á viðkomandi vistkerfi á hverjum tíma og varðaðri áætlun um nýtingu, vöktun og vernd umhverfis og náttúru. Mikilvægt er að styrkja þekkingargrunninn til að undirbyggja framfylgd skipulagsins sem og breytingar á því í framtíðinni. Að mati svæðisráðs er nauðsynlegt að efla umhverfisvöktun, rannsóknir og vöktun á umhverfi og lífríki á skipulagssvæðinu til að einstakar leyfisveitingar um nýtingu geti ávallt byggt á réttum upplýsingum og að Athafnir manna séu á þann hátt að ekki hljóttist skaði af fyrir vistkerfi sjávar. Regluleg vöktun er jafnframt forsenda þess að bregðast megi við tímanlega ef mál þróast á verri veg, ef hnignun verður í vistkerfum sjávar. Í þessu samhengi þarf að horfa til ástandsflökkunar strandsjávar á Íslandi eins og kveðið er á um í lögum um stjórn vatnamála nr. 36/2011. Ákvarðanir um breytingar á strandssvæðisskipulaginu eða endurskoðun þarf að byggja á sem bestri þekkingu. Áhrif á umhverfi af völdum loftslagsbreytinga knýja enn frekar á um virka umhverfisvöktun. Þrjár stofnanir fara með hlutverk í vöktun og rannsóknum í þessu sambandi. Það eru Hafrannsóknarstofnun, Umhverfisstofnun og Náttúrufræðistofnun Íslands samkvæmt lögum.

Hafrannsóknarstofnun skal skv. lögum nr. 112/2015 rannsaka lífsskilyrði og lífnaðarhætti gróðurs, dýrasvifs og botndýra, einkum vistfræðileg tengsl hinna ýmsu samfélaga og samhengi þeirra við nytjastofna í sjó og í ferskvatni og rannsaka hvernig fiskeldi og fiskrækt megi best stunda í sátt við íslenska náttúru og villta stofna. Umhverfisstofnun skal skv. lögum um stjórn vatnamála nr. 15/2011 samræma vinnu við gerð vatnaáætlunar, aðgerðaáætlunar og vöktunaráætlunar, vinna tillögur um vatnaáætlun, aðgerðaáætlun og vöktunaráætlun í samvinnu við viðkomandi sveitarfélög að höfðu samráði við vatnasvæðisnefndir og ráðgjafarnefndir og hafa umsjón með framkvæmd aðgerðaáætlunar og vöktunaráætlunar. Náttúrufræðistofnun

Íslands skal skv. lögum nr. 60/1992 bera ábyrgð á vöktun lykilkáttu íslenskrar náttúru að því marki sem hún er ekki falin öðrum stofnunum með lögum eða reglum settum á grundvelli þeirra.

Svæðisráð leggur áherslu á að komið verði á fót heildstæðri umhverfisvöktun lykilkáttu á skipulagssvæðinu og að niðurstöður þeirrar vöktunar verði gerðar aðgengilegar svo þær nýtist við frekari skipulagsgerð og leyfisveitingar á svæðinu. Þetta getur til dæmis varðað sjávarstöðubreytingar, breytingar á hitastigi og sýrustigi sjávar og breytingar á lífríki. Miðað verði að við að ítarleg samantekt á ástandi sjávar og vistkerfa á skipulagssvæðinu liggi fyrir þegar unnið verður að landsskipulagsstefnu og taka skal afstöðu til þess hvort endurskoða skuli strandsvæðisskipulagið.

Með vísun til ofanritaðs vill svæðisráð beina því til matvælaráðherra og umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra að ráðuneytin feli viðkomandi stofnunum, þ.e. Hafrannsóknarstofnun, Umhverfisstofnun og Náttúrufræðistofnun, að undirbúa samræmda áætlun um rannsóknir og reglulega vöktun lykilkáttu til að treysta í framkvæmd vistkerfisnálgun á skipulagssvæðinu og tryggja jafnframt framkvæmd áætlunarinnar eftir atvikum í samvinnu við sveitarfélög á svæðinu.

7.3. STAÐBUNDIN NÝTING Á SVÆÐUM FYRIR ALMENNA NÝTINGU

Samkvæmt skilgreiningu á nýtingarflokknum *Almenn nýting* getur átt við að heimila staðbundna nýtingu, svo sem fiskeldi, skeldýrarækt, efnistöku og ræktun og slátt sjávargróðurs, á svæðum sem skilgreind eru í nýtingarflokknum *Almenn nýting*. Auk leiðarljósa skipulagsins skal við ákvörðun um leyfisveitingar til staðbundinnar nýtingar innan reita sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Almenn nýting* taka mið af eftirfarandi:

- Að staðbundin nýting takmarki ekki aðgengi að þekktum/mikilvægum veiðislóðum.
- Að staðbundin nýting hindri ekki siglingar um skipulagssvæðið. Taka skal mið af núverandi umferð og viðmiðum um afmörkun svæða til siglinga.
- Að staðbundin nýting rýri ekki möguleika til útivistar og ferðaþjónustu á svæðum sem þekkt eru fyrir útivist, á þekktum viðkomustöðum ferðamanna eða þar sem áformuð er uppbygging til útivistar og ferðaþjónustu.

Staðbundin nýting innan reita sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Almenn nýting* getur falið í sér nýja nýtingu eða útvíkkun á nýtingu sem þegar hefur fengið leyfi innan reita sem skilgreindir eru í nýtingarflokknum *Staðbundin nýting*.

7.4. SAMSPIL NÝTINGAR Á STRANDSVÆÐUM OG Á LANDI

Við ákvarðanir um nýtingu og vernd strandsvæða er mikilvægt að huga að samspili við aðliggjandi land, þ.e. hvernig nýtingu er háttað á landi. Sem dæmi er eftirsóknarvert að nýting strandsvæðis sem liggur að landi þar sem stunduð er ferðaþjónusta og útivist og nýtur mögulega verndar taki mið af þeirri nýtingu. Jafnframt að nýtingu auðlinda sé beint á svæði sem þegar eru nýtt og tengjast innviðum og starfsemi á landi.

7.5. LEYFISVEITENDUR

Tiltekin starfsemi sem fer fram á strandsvæðum er háð leyfi og er leyfisveiting í höndum ýmissa stofnana. Leyfin geta verið bundin ákveðnum stað, eins og til dæmis á við um leyfi til fiskeldis og efnistöku, en önnur leyfi eru ekki háð tiltekinni staðsetningu. Hér fyrir neðan er yfirlit yfir helstu leyfisveitendur og leyfi sem starfsemi á strandsvæðum kann að vera háð. Einnig er í yfirlitinu að neðan getið um afgreiðslu

tiltekinna áætlana um staðbundna nýtingu sem þurfa jafnframt að taka mið af strandsvæðisskipulagi.

Áætlanir

Hafrannsóknastofnun:

- Burðarþolsmat fjarða eða hafsvæða samkvæmt lögum um fiskeldi nr. 71/2008.
- Áhættumat erfðablöndunar samkvæmt lögum um fiskeldi nr. 71/2008.
- Ákvörðun um eldissvæði samkvæmt lögum um fiskeldi nr. 71/2008.

Staðbundin leyfi

Hafnarstjórnir:

- Öll mannvirkjagerð innan hafnarsvæðis eins og það er afmarkað í reglugerð um viðkomandi höfn er háð samþykki hafnarstjórnar samkvæmt hafnalögum nr. 61/2003.

Húsnæðis- og mannvirkjastofnun:

- Byggingarleyfi samkvæmt lögum um mannvirki nr. 160/2010.

Matvælastofnun:

- Rekstrarleyfi til sjókvíaeldis samkvæmt lögum um fiskeldi nr. 71/2008.
- Ræktunar- og tilraunaleyfi til skeldýraræktar samkvæmt lögum um skeldýrarækt nr. 90/2011.

Minjastofnun Íslands:

- Leita þarf leyfis Minjastofnunar ef hætta er á að fornleifum verði raskað með framkvæmdum á skipulagssvæðinu, sbr. 21. gr. laga um menningarminjar.

Orkustofnun:

- Leyfi til efnistöku á hafsbotni samkvæmt lögum um eignarétt íslenska ríkisins að auðlindum hafsbotsins nr. 73/1990.
- Virkjunarleyfi til raforkuframleiðslu samkvæmt raforkulögum nr. 65/2003.
- Leyfi fyrir framkvæmdum sem eru hluti flutningskerfis raforku, sbr. raforkulög nr. 65/2003.
- Leyfi til að reisa og reka dreifikerfi, sbr. raforkulög nr. 65/2003.
- Auk þess samþykkir Orkustofnun kerfisáætlun samkvæmt raforkulögum nr. 65/2003.

Umhverfisstofnun:

- Leyfi fyrir varpi efna í sjó samkvæmt lögum um varnir gegn mengun hafs og stranda nr. 33/2004.
- Starfsleyfi fyrir sjókvíaeldi, sbr. lög um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998.
- Leyfi til lagningar sæstrengja og neðansjárleiðslna, sbr. lög nr. 33/2004 um varnir gegn mengun hafs og stranda og reglugerð nr. 600/2018.

Óstaðbundin leyfi

Fiskistofa:

- Leyfi til öflunar sjávargróðurs samkvæmt lögum um stjórn fiskveiða nr. 116/2006 og lögum um umgengni um nytjastofna sjávar nr. 57/1996.

Samgöngustofa:

- Leyfi fyrir farþegaflutningum skipa í atvinnuskyni. Undir það falla skoðunar- og veiðiferðir ferðamanna, sbr. skipalög nr. 66/2021.

Athuga skal að ef starfsemi eða framkvæmdir utan friðlýsts svæðis, sem eru leyfisskyldar samkvæmt öðrum lögum, geta haft áhrif á verndargildi friðlýsts svæði skal taka mið af því við ákvörðun um veitingu leyfis og leita umsagnar Umhverfisstofnunar áður en leyfi er veitt.

7.6. Breytingar á strandsvæðisskipulagi

Svæðisráð starfar áfram eftir að strandsvæðisskipulag hefur tekið gildi. Telji Skipulagsstofnun eða aðliggjandi sveitarfélög þörf á breytingum á strandsvæðisskipulaginu er það tilkynnt til ráðherra. Ráðherra óskar í kjölfarið eftir því við svæðisráð að endurskoða skipulagið og að það geri tillögu um breytingu ef þörf er á. Ráðherra getur auk þess óskað eftir því að eigin frumkvæði að svæðisráð vinni tillögu að breytingu á strandsvæðisskipulagi.

Ef talin er þörf á að gera breytingar á gildandi strandsvæðisskipulagi fer það eftir umfangi og eðli breytingarinnar hver málsmeðferð hennar er. Ef um óverulega breytingu er að ræða gerir svæðisráð tillögu um breytinguna til ráðherra, sem staðfestir breytinguna og birtir til gildistöku í B-deild Stjórnartíðinda, fallist hann á að um óverulega breytingu sé að ræða. Að öðrum kosti fer um breytingar á strandsvæðisskipulagi eins og um nýtt strandsvæðisskipulag sé að ræða.

Heimildaskrá

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið (2015). *Greinargerð starfshóps til iðnaðar- og viðskiptaráðherra um mat á umfangi og nýtingarmöguleikum sjávarorku*. Sótt af <https://www.stjornarradid.is/media/atvinnuvegaraduneyti-media/media/Acrobat/150512-Sjavarorka-lokaskjal.pdf>.

Auglýsing um friðunarsvæði, þar sem eldi laxfiska (fam. salmonidea) í sjókvíum er óheimilt nr. 460/2004.

Austurbrú og Samband sveitarfélaga á Austurlandi (2019). *Sóknaráætlun Austurlands 2020-2024*. Sótt af https://www.byggdastofnun.is/static/files/Soknaraaetlun/2020-2024/soknaraaetlun_austurlands_2020-2024.pdf.

Eyrún Jenný Bjarnadóttir (2018). *Viðhorf íbúa á Austurlandi til ferðamanna og ferðaþjónustu*. Rannsóknarmiðstöð ferðamála. Sótt af <https://www.rmfi.is/static/research/files/1520245654-austurlandpdf>.

Ferðamála-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra (2018). *Skýrsla ferðamála-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra um nýjar aðferðir við orkufölnun*. Sótt af <https://www.althingi.is/altext/pdf/149/s/O353.pdf>.

Halldór Björnsson, Bjarni D. Sigurðsson, Brynhildur Davíðsdóttir, Jón Ólafsson, Ólafur S. Ástþórsson, Snjólaug Ólafsdóttir, Trausti Baldursson og Trausti Jónsson (2018). *Loftslagsbreytingar og áhrif þeirra á Íslandi – Skýrsla vísindanefndar um loftslagsbreytingar 2018*. Veðurstofa Íslands. Sótt af <https://www.vedur.is/media/loftslag/Skyrsla-loftslagsbreytingar-2018-Vefur.pdf>.

Jóhanna Björk Weissshappel (ritstj.) (2013). *Stöðuskýrsla fyrir vatnasvæði Íslands*. Umhverfisstofnun. Sótt af: <https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Haf-og-vatn/Vatnatilskipun/St%C3%B6%C3%Bousk%C3%BDrsla%20fyrir%20vatnasv%C3%A6%C3%B0i%20%C3%8Dslands%202013.pdf>.

Kystverket (2019). *Farledsnormalen: Instruks for Kystverkets planlegging, prosjektering og vurdering af arealbehov for farleder*.

Mælaborð ferðaþjónustunnar (e.d.). *Tilgangur ferða og dreifing ferðamanna*. Sótt af <https://www.maelabordferdathjonustunnar.is/is/ferdamenn-a-islandi/tilgangur-og-dreifing>.

Náttúrufræðistofnun Íslands (e.d.). *Náttúruminjasgrá*. Sótt af <https://www.ni.is/midlun/natturuminjaskra>.

Protection of the Arctic Marine Environment (e.d.). *ASTD (Arctic Ship Traffic Data)* [gögn].

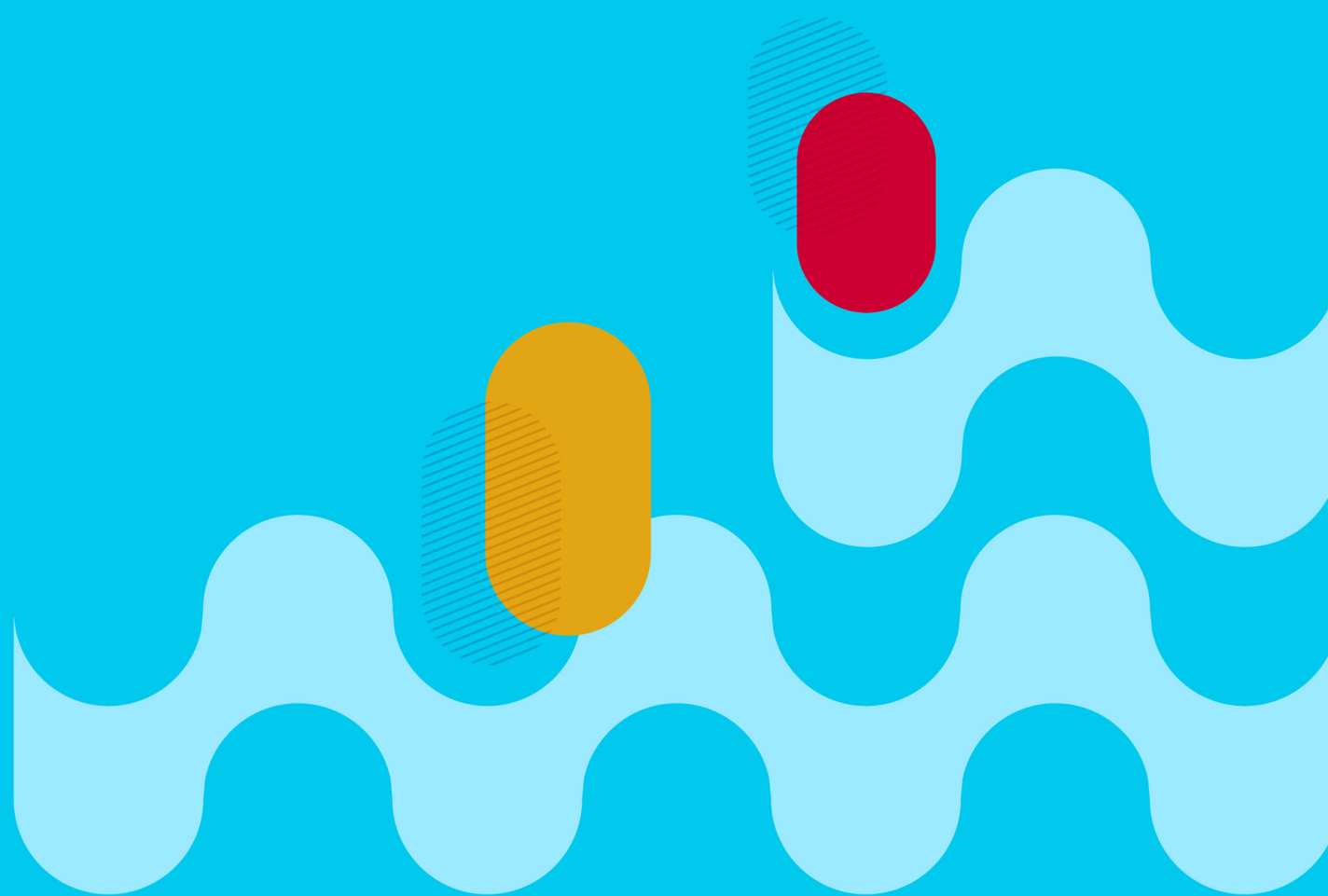
Ragnar Edvardsson (2014). *Greinargerð um neðansjávarminjar í Tálknafirði og Patreksfirði: Vegna tilvonandi fiskeldis í Tálknafirði og Patreksfirði*.

Reglugerð um afmörkun siglingaleiða, svæði sem ber að forðast og tilkynningaskyldu skipa fyrir Suðvesturlandi nr. 523/2008.

Skipulagsstofnun (2021, a). *Afrakstur samráðs – Samantekt samráðsvinnu fyrir gerð strandsvæðisskipulags á Austfjörðum*. Sótt af <https://www.skipulag.is/media/pdf-skjol/Samantekt-samradsfundir-samradsvefsja-Austfirdir.pdf>.

Skipulagsstofnun (2021, b). *Samfélag, nýting, náttúra – Greining á forsendum fyrir gerð strandsvæðisskipulags á Austfjörðum*. Sótt af https://www.skipulag.is/media/pdf-skjol/Samfelag-nyting-nattura_forsenduskyrsla-Austfirdir.pdf.

Skipulagsstofnun (2022). *Strandsvæðisskipulag Austfjarða 2022 – Viðbrögð svæðisráð við framkomnum athugasemdum*. Sótt af: <https://www.skipulag.is/media/pdf-skjol/Vidbrogd-svaedisrads-vid-framkomnum-athugasemdum-Austfirdir.pdf>.

Útgefandi: Skipulagsstofnun fyrir hönd svæðisráðs um gerð strandsvæðisskipulags á Austfjörðum